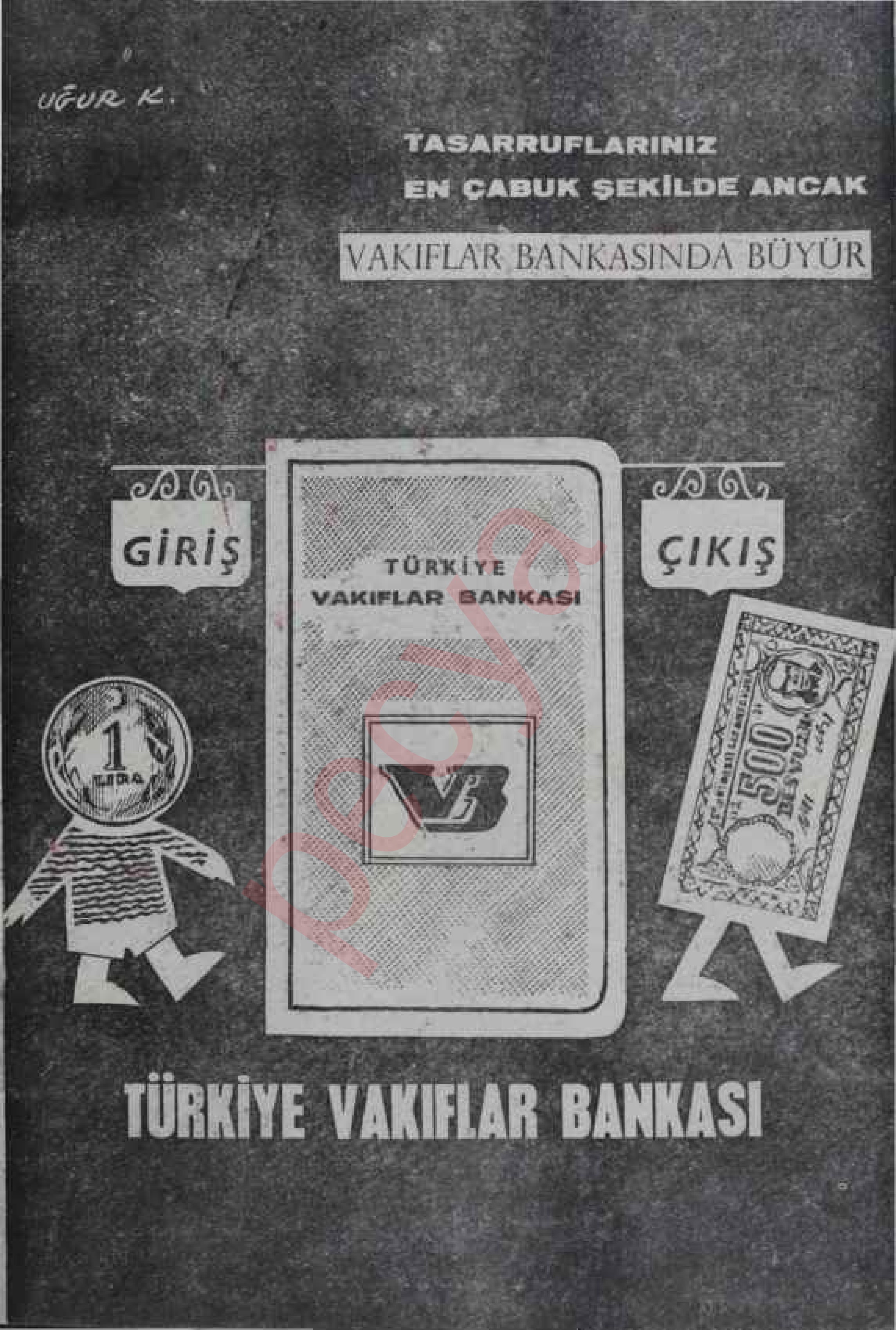

AKİS
2 MART
FİYATI 1 LİRA
HAFTALIK AK
MECMUASI
Memleketin Kaderi

UĞUR K.
TASARRUFLARINIZ
EN ÇABUK ŞEKİLDE ANCAK
VAKIFLAR BANKASINDA BÜYÜR
GİRİŞ
ÇIKIŞ
TÜRKİYE
VAKIFLAR BANKASI
1
LİRA
500
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

AKİS

Sayı: 453 Cilt: XXVII-Yıl: 9 HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İş Haberler Kısmı Metin Toker, Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu, Egemen Bostancı ve Kenan Taşçıoglu (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) - Dış Haberler Kısmı : Deniz Baykal - İktisadi haberler kısmı : Fasih İnal - Radyo : Cevat Tümeren - Musiki : Daniyal Briç . Magazin Kısmı : Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil . Tiyatro: Lûtfi Ay, Naciye Fevzi - Spor : Vildan Âşir Savaşır.

Resim
Ali Parmakerli - Hakkı Tümgan

Fotoğraf
Sungar Taylaner - Kutay Kayalı

Klişe
Doğan Klişe Atelyesi

Yazı İşleri
Rüzgarlı Sokak No. 15/2
Tel; *11 89 92*

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
1 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân Şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgarlı Matbaa
Basıldığı yer
Milli Eğitim Basımevi
Basıldığı tarih
28.2.1963

Fiyatı 1 Lira

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Her hangi bir gündelik gazeteyi okuyabilirsiniz. Hattâ, isterseniz, bütün gündelik gazeteleri okuyabilirsiniz. Ama AKİS'i okumadıkça siyasi havayı tamamı itibariyle ve doğru şekilde öğrenmeniz imkânı yoktur. BU yüzdendir ki, memleketin kaderiyle uzaktan yakından alâkalı hangi isim aklınıza gelirse, o AKİS'in sadık bir okuyucusudur. Bu, bunların hepsinin AKİS'i "Allah razı olsun!" diyerek okudukları mânasına alınmamalıdır. Hattâ çoklarının, koyu bir "AKİS düşmanı" oklukları, hiç olmazsa tarafımızdan bilinmektedir. Bunlar her çevrede vardır. C. H. P. nin bir kanadına varıncaya kadar.. Ama o uçtan bu uca bir müşterek vasıf bütün AKİS düşmanlarını birbirine bağlamaktadır: AKİS'in, çıktığı günden bu yana şaşmadan, yılmadan, ürkmeden savunduğu prensiplerin karşısında bulunmak!

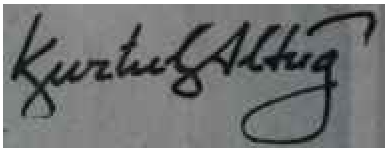
Türkiyede 5 yıllık plânın kabul edilip bunun ilk uygulama devresin© geçildiği bir sırada AKİS'in prensiplerinin ne olduğunun tekrarında fayda vardır. Biz, kalbimizin bütün samimiyetiyle inanıyoruz ki bu memleketi ancak Demokrasi paklar ve Demokrasiden başka her rejim sadece hepimize felâket getirir. Biz, kalbimizin bütün samimiyetiyle inanıyoruz ki okuyup yazmayı bilmeyeni çok bu millet oyunu iyiye karşı değil, kendisini gündelik hayatında memnun edemeyen iktidarlara karşı kullanmaktadır. Yoksa, millet cahil olduğu için atatürkçülüğe düşman olanlara kapılıyormuş, milleti kandırıyorlarmış, yobazlar oyları topluyorlarmış, taviz verenler kazanıyorlarmış.. Bunların hepsi, lâftır. Bunlara zerrece inanmıyoruz.

1954'de Doğu. D. P, ye oy verdi. 1957'de Doğu C. H. P. ye oy verdi. 1960'da İhtilâl olmasaydı da o aptal Menderes secim yapsaydı Doğu, bölgelerin ekseriyeti gibi C.H.P. ye oy verecekti. 1961'de Doğu. D.P. nin devamı saydığı Y. T. P. ye oy verdi. Neden? Doğu 1954'de Atatürk düşmanıydı, 1960'a kadar bir atatürkçü kesildi, bir atatürkçü kesildi, sonra 1961' de yeniden Atatürk düşmanlarıyla birleşti!

Budaladır buna inanan. 1954'de Doğu Hükümetten memnundu. 1957'de İdareyi kötü buldu. 1960'da, tahammülü bitmişti. Ama 1961'de gene fena. bir idarenin ıstırabı içinde bunaldı. Ne zaman İktidardan memnun değilse, onun aleyhinde oy verdi.

Eeee, memnun et şu milleti, be birader! Et de, Demokrasi yürüsün!

Saygılarımızla

İçindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Af - Af Kanununun Millet Meclisi ve Senato Karma Komisyonu tarafından kabul edilmesini müteakip, tahliyelere **Pazar** günü başlandı. Bu kanundan faydalanan mahkûmların sayısının 10 bini bulacağı sanılmaktadır. Tahliyelerin ilk gününde Silivri Cezaevinden 17, Çatalcadan 15, Yalovadan 17, Antalyadan 47, Bursadan **200,** Elâzıgdan **100,** Malatyadan 65, Maraştan 19, Urfadan 25, İzmirden **129,** Siverekten 14, Siirtten 3, Kayseriden -Topkapı olaylarından mahkûm- **109,** Akşehirden 72, Diyarbakırdan **102,** Adıyaman**dan** 14, Bingölden 25, Gaziantepten **109,** Tunceliden 2, Konyadan **78 ve Adana** Cezaevinden de 35 Yassı**ada** mahkûmu serbest bırakıldı.

Adana Cezaevindeki siyasi mahkûmların tahliyesine sabaha karşı, saat 4.30'da başlandı. Affı önceden haber alan Yassıadalılar eşyalarıNI toplamış, tahliye emrini bekliyorlardı. Bu arada, Ankara olaylarından mahkûm DP. İl İdare Kurulu üyesi Ahmet Bilge, aftan faydalanacakların bir listesini hazırladı. Nihayet saat 2,05'te, saatlerdir beklenen 1400 kelimelik telgraf geldi. Bir anda cezaevinin taş duvarları arasında bir bayram havası esmeğe başladı. Tahliye emrinin gelmesi üzerine Adana Savcısı Halûk Nezihi Sancar, muavini İbrahim Kancal ve Cezaevi Müdürü Cemal Balcıoglu gerekli işlemleri tamamladılar. Birkaç saat içinde, 35'i siyasi mahkûm olmak üzere, 97 mahkûm

Son aftan faydalanan mahkûmlar cezaevlerinden çıkıyorlar

*Pişmanlıkla mı, cüretle **mi?***

tahliye edildi. Cezaevinden ayrılırken hemen bütün siyasilerin ağzından şu sözler döküldü:

Bir daha politika ma? Allah göstermesin!.."

Tahliyeler sırasında bazı yanlışlıklar da oldu. Bu arada, Zeytinburnunda bir kahveciyi yaralamaktan tutuklu olan ve hakkındaki ilk tahkikat henüz tamamlanmamış bulunan Sadullah Kır adında bir mahkûm yanlışlıkla serbest bırakıldı. Mesele ancak öğleden sonra anlaşıldı ve Sadullah Kırın yakalanması için bir ekip çıkarıldı.

Bir müessif olay da Gaziantep Cezaevinde geçti. Aftan faydalanamıyan 326 mahkûm, Pazartesi gecesi (ince açlık grevine, sonra da isyana teşebbüs ettiler. Mahkûmlar cezaevi pencerelerine üzerinde "Biz de af isteriz!" yazılı dövizler astılar ve Basın kanalıyla Ur mesaj yayınladılar. Ancak, bundan sonradır ki durum birden karıştı. Mahkûmların "görüşme talebi" üzerine, yanında gardiyanlar olduğu halde koğuşlara gelen Cezaevi Müdürü linç edilme tehlikesiyle karşıkarşıya geldiyse de, gardiyanların havaya ateş etmeleri sonucu kurtulabildi. Birkaç saat sonra bastırılabilen isyanın elebaşıları hakkında soruşturmaya başlandı.

Bir hafta içinde tamamlanacağı sanılan aftan sadece adi suçlular istifade edebildi.

İhracat — Dış piyasada türk pamuklarına karsı ilgi her geçen gün biraz daha artmaktadır. 1963 Ocak ayında Ingilterede, Liverpool Borsasında cem'an 58 bin 371 balya pamuk satın alınmış ve bunun 11 bin 463 balyasını türk pamukları teşkil etmiştir.

İngiltere piyasasındaki temayül, genel olarak, pamuklarımızın beğenilmekte ve son zamanlar* da daha iyi tanınmakta olduğunu göstermektedir. Ancak, pamuklarımızın büyük bir kusuru vardır ki o da, İyi prese edilmemesi, bu sebeple çok yer tutmasıdır. Iiverpool Cotton Association firması, bilhassa bundan şikâyetçidir. İngililer, diğer memleketlere olan ihracatımızın da gelişebilmesi için, yüksek tazyikli balya prensibinin tahakkukunu zaruri görmektedirler.

Ücretler —- Türkiyedeki amerikan teşekküllerine, çalıştırmakta oldukları yerli personelin ücretlerini dondurmaları için birer genelge gönderilmiştir, ilgili çevrelerdeki söylentilere göre, gizli olarak gönderilen genelgede, Ortadoğu memleketlerinde bulunan amerikan teşekküllerinin çalıştırdıkları yerli personele -bu memleketlerde bazı fiyat krizlerine sebep olacak kadar -fazla Ücret verdikleri ileri sürülmekte ve geçim hadleri tespit edilerek, verilen ücretlerin dondurulması istenmektedir. Amerikan makamları tarafından diğer yabancı şirket ve teşekküllerin de ayni şekilde uyarıldığı sanılmaktadır.

Dünyadan Akisler

Sovyet Rusya —- Son günlerde sık rastlanan nüfuzu suiistimal suçlarına bu hafta bir yenisi eklenmiştir. Leningraddaki bir fabrikanın müdürü ve, satıcılarından müteşekkil bir gurupun, imal edilen fazla malları aralarında paylaştıkları tesbit edilmiştir. Gayet iyi işleyen fabrika, her yıl plânlama dairesi tarafından tesbit edilen normları % 15-20 aşmaktaydı. Dolmakalem, düğme ve traş bıçağı gibi malları imal eden fabrikanın sorumluları idama mahkûm edilmişlerdir.

Şili — Batı Almanya tarafından "kütle halinde in-[1] san Öldürme" suçundan dolayı muhakeme edilmek üzere geri İstenen eski nazi Albayı Herman Rauff'un iadesi kararlaştırılmıştır. Albay, Hitler rejimi sırasında 100 bin kadar yahudiyl öldürmekten sanıktır, İade kararını veren Şili Yüksek Mahkemesi, sanığın ölüm cezasına çarptırılmamasını ve iddianamede gösterilen suçlardan başka bir suçla ittiham edilmemesini şart koşmuştur.

Sudan — Huzursuzluk salgını simdi de Sudana sıçramıştır. Güney Sudanın arap ve müslüman olmayan 3 milyonluk halkı, Başkan ibrahim Abboudun askeri idaresi tarafından arap hakimiyetini kabule zorlanmaktadır. Hatta bu maksatla, askerî birliklerin de kullanıldığı söylenmektedir. Bu durumda, bir iç harbin patlaması gün meselesidir.

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Sayı: 453 Cilt: XXVII Yıl: 9 2 Mart 1963

YURTTA OLUP BİTENLER

Başbakan **İsmet İnönü** bayramı geçirmek üzere Gölcüke hareket etmezden önce
Hız alan adam

Millet

Zafer, ya da hiç!

(Kapaktaki manzara)

Şu anda bütün bir millet gözlerini dikmiş İsmet İnönüye bakıyor. 1960'dan bu yana, kendisine mıhale*fet* yıllarında bağlanan ümitlerden bir kısmım hiç kusuru bulunmaksızın, bir kısmını kendi hataları dolayısıyla yitirmiş, ama gene de hiç, Hiç kimseyle kıyaslanmayacak bir engin prestije, kudrete, tesir ve imkâna sahip İsmet İnönüye.. Ancak, başta İnönünün kendisi. bu memlekette demokrasi isteyen herkes bilmelidir ki bu onun ve rejimin son şansıdır. Bu şans heba edildiği, yahut başarıya ulaştırılamadığı takdir" de Türkiye kendisini sergüzeştçilerin, maceracıların elinden kurtaramayacak ve korkunç bir karanlık bu güzel memleketin, bu temiz milletin kaderini kaplayacaktır.

İsmet İnönüden beklenen, Türkiyenin havasını değiştirmesidir. Türkiye ekonomik ve sosyal meselelerine fiili çözüm yolları beklerken idarecilerin kendilerini kısır politika açmazlarından söküp alamamaları bugünün büyük ıstırabıdır. Bilhassa Af Edebiyatı şeklinde beliren siyasi çekişmeler, çok kimsenin inancının, aksim, partiler arasında bir galip ve bir mağlûp yaratmamakta, hepsini 'milletin hışmına, nefretine, hırsına, hattâ kinine maruz hale getirip bırakmaktadır. "İsmet Paşa devri"ni yıkarlarsa "Eski devir"! yeniden kurup, İhtilâli yapanların kendilerine yaptıklarına inandıklarının intikamını alabileceklerini sananlar yanılanların başındadırlar. Kendilerini yapılanların, yapılacaklar yanında hiç kaldığını görüp anladıklarında bütün gemilerini yakmış olacaklardır. Buna mukabil C. H. P. liler de, Koalisyon Rejiminin kendilerine sağlamadığına inandıkları nimetleri, çekirdeğini C. H. P. nin teşkil edeceği bir "Otoriter İdare"nin vereceğini hayal etmekle bindikleri dalı kesmek tedirler. Zira o "Otoriter İdare'nin bu sefer ilk yapacağı, C. H. P dahil bütün partileri kapatmak ve politika hayatına paydos demek olacaktır. C. H. P. nin yanında, biraz ekzantriklik merakı, biraz hırs, bazan kompleks neticesi Demokrasiye karşı vaziyet alıp onu yıpratmaya çalışan Basın da yanacaktır, zira "Otoriter İdare"nin kapatacağı, partilerden ibaret kalmayacaktır!

Bu ihtimalleri önlemek ancak İsmet İnönünün kudreti ve imkânı dahilinde olduğu içindir ki milletin gözü Hükümet Başkanındadır, Hükümet Başkam memleketin havasını, bir millî barometrenin ibrelerini "Politika"dan "Ekonomi ve Sosyal Meseleler"e getirmek suretiyle değiştirmek zorundadır. Yaz aylarında gerçekleşen böyle bir başarının ne mutlu neticeler verdiği ve halkın karamsarlığını nasıl dağıttığı henüz hafızalardadır. Simdi, bunu tekrarlamanın bütün imkânları İnönünün elindedir. Kendi tabiriyle "sade vatanda''ın zevkle okuduğu Bayram De-

"Buyur, atla aslanım!,,

Metin TOKER

Adına ister "İlk Cumhuriyetin Devamı", ister "İkinci Cumhuriyet" densin, yeni Anayasa ile açılmış olan devrin hükümetlerinin siyasi af İle ilgili taahhütleri yerine getirilmiş bulunuyor. "Birinci derecedeki sorumlular"ın dışındaki, politikacı veya memur, bütün suçlular affedilmişler ve serbest bırakılmışlardır, Bu, çok kimsenin sandığının aksine, bir büyük tasfiyedir ve gene çok kimsenin sandığının aksine, gerçekleştirilmesi kolay olmamıştır. Hafıza¨! beşerin nisyan ile malûl olması insanları yanıltmamalıdır. Bugün, "22 Şubatçı" diye bilinenlerin tutumları, davranışları ve hisleri ne olursa olsun, 22 Şubat ismet İnönüye karşı değil. Kayserinin kapılarını açtırmak isteyenlerle karşı yapılmıştır ve o günlerin Harbiydiler!, bir yıl İçinde "22 Şubatçı"ların nereden kalkıp nereye vardıklarını şöyle bir düşündüklerinde, herkes gibi Harbiyelilerin de aldatılıp aldatılamayacakları hulusunda samimi bîr inanca varmak imkânına sahiptirler. Ekim ayının gösterileri de, kendi çevrelerini "millet ekseriyeti", "vatandaş kütlesi", "halk" zannedenleri ve memlekette o çevrenin hislerinden başka his bulunmadığını sananları uyarmalıdır. Buna rağmen, "parmak kaldırdıklarından dolayı demir parmaklıkların gerisinde bulunanlar" ile "emir kulu , olduklarından hüküm giyenler" ailelerinin yanına iade edilmişlerdir.

Türkiyıede siyasî af konusu, bu suretle kapatılmış olmaktadır. Türkiyede yeni şartlar yaratılmadıkça, her halde İsmet İnönünün af lâfını ağzına almayı asla, ama asla kabul etmeyeceğini, edemeyeceğini, o kabul etse de bunu kendisine bağlı kuvvetlere kabul ettiremeyeceğinl herkes bilmelidir. O bakımdan, eğer "mazinin yaralarının sarılması"nı samimiyet'e ve bir politika yatırımı olarak değil, şahsen sevdikleri bir takım kimselerin hürriyetlerine kavuşturulmaları için istiyenler varsa onlar Türklyenln yeni şartlarının yaratılmasına çalışmayı ilk hedef bilmelidirler.

Bugün, öyle bir noktaya gelmiş bulunuyoruz ki bazı gerçeklerin açık açık bilinmesinde fayda vardır. Af, hiç bir zaman Türkiyenln Meselesi olmamıştır. Fakat Türkiyenln Meselelerine eğilinemediği veya eğilinmesin fırsat verilmediği için af, dolayısıyla, su üstüne çıkmıştır. Hayatından memnun olmayan vatandaş, affi bu memnuniyetsizliğin bir İzhar vasıtası olarak görmektedir. Eskl devir hasreti de bunun neticesidir. İşler düzeltilemediği müddetçe bu azalmayacak, artacaktır. Herkes de affedilse, memnuniyetsizlik bu sefer "bunlar siyasi haklarına kavuşturulmalıdır" sloganı altında ortaya çıkacaktır. Eskiler siyasi haklarına kavuşturulsalar "bunlar yerlerine İade edilmelidirler" etiketi memnuniyetsizliğin üzerine yapıştırılacaktır. Memnuniyetsizlik devam edince bu sefer, "onları yerlerinden alanlar cezalarım çekmelidirler" sözü revaç bulacaktır.

Restorasyon "Eski devir"i getirecektir ama, "Eski devir" de 27 Mayısı tekrar yaratacaktır.

Demek oluyor ki, Af Edebiyatı ile memleketin İtilmek istendiği nokta bir fasit dairedir. Bu çocukça taktiği görmemek için, gerçekten çocuk olmak lâzımdır. Yılların İsmet Paşasını çocuk sanmak İse, biraz mübalâğa sayılır. Nitekim bunu gördüğü içindir ki İsmet Paşa, son Bayram Demecinde Türkiyenin meselesinin ekonomik ve sosyal memnuniyetsizliğin bertaraf edilmesi olduğunu söylemiş, "Ben Türkiye için bundan başka mesele bilmiyorum" demiştir. Bu, İsmet Paşanın, af lâf nı hiç ağıza almaksızın 5 Yıllık Kalkınma Plânının İlk senesini ciddiyetle, dikkatleri dağıtmaksızın, gayretleri teksif ederek uygulama niyetinin türkçe İfadesidir. Türkçe bilenlerin yanılmalarına İmkân olmamak gerekir. Alican ve Y. T. P. si, Parlâmento, demokratik sistem esasına dayanan siyasi çevreler her halde türkçe bilmektedirler.

Diyorlar ki: "Parlâmentonun ekseriyeti, siyasi af taraftarıdır !" Mükemmel. O halde, Parlâmento siyasî affı çıkartır. Buna, bir mani var mı ? Ama önce, bu Siyasî affı uygulayacak bir ekseriyete dayanan Hükümeti, onun başkanını bulur, sonra siyasî affı çıkarır. Her halde, Parlâmentoda bulunduğu bildirilen ve aslında hayal edilen ekseriyet bu Hükümetin İnönü Hükümeti. onun başkanının İsmet İnönü olmayacağını kati şekilde bilmelidir. Gümüşpala veya Alican, yahut Nihat Erimin nesi vardır ki ?. İşte, pırıl pırıl Başbakanlar. Kurarlar hükümeti, İnönü ile C. H. P. de muhalefet görevlerini yerine getirirler, hem de siyasi af çıkar ve memleket ihya olur.

Diyorlar ki: "Memleketin ekseriyeti, siyasi af taraftarıdır!" Daha da mükemmel. Parlâmentoda ekseriyet bulunmadı mı, İnönü üzerinde tazyik yapılır. İnönü Demokrasinin taraftarı ve şampiyonu değil mi ? O yaşasın diye. Koalisyon devam etsin diye har fedakârlığı yapacaktır. Bu teklifi de kabul eder! Bu mantıkta bir tek hata vardır: İnönü, milletin ekseriyetinin memleketin kalkınması ve refah değil de. siyasi af taraftan olduğunu milletin ekseriyetinin söylemesi taraftarıdır. Bu, yeni umumî seçimler demektir. Millet bunu teyit eder, o programla kim gelirse affı çıkarır, hattâ çıkanları bas tacı da eder.

İnönü diyor ki; "Bu pencereden atlayanın, bence kafası kırılır!" Ona diyorlar ki: "Yok, yok! Sen haltediyorsun Sen atlamak istemiyorsun da, ondan... Atlayana hiç bir şey olmaz. Haydi, atla!"

Herkes emin olabilir ki, İnönü şu mantıki cevab' verecektir: "O halde, buyur sen atla, aslanım!"

Bu, af konusuyla ilgili hiç bir pazarlığın dahi, memleketin işleri iyiye gitmeden kabul edilmeyeceği' demektir. Ama işler iyi gitti mi, af kendiliğinden ve hiç kimseye, İsmet Paşaya dahi ihtiyaç bırakmadan gelecektir.

mecinde dediği gibi "Kalkınma Plânı hazır, bunun geniş vergi imkânlarını sağlamış, dış finansmanını bulmuş bir Türkiye" geçen 14 ay için" de yaratılmıştır. Mesele, işte bu Türkiyeyi harekete geçirmektir. Bunun yolu da, İsmet' İnönünün bütün politika lâflarına kulaklarını katiyetle kapatması, bu konuda son sözü sonu beklemeyip en başta söylemesi, herkesi sorumluluğu ile başbaşa bırakması ve kendisini asıl meselelere vermesidir. Bayram Demecinde "Tür kiye için ben başka mesele bilmiyorum" diyen İnönü haklıdır, ama bunu tutumu ve davranışıyla ispat etmek zorundadır.

Zira şurası bir gerçektir ki, şartların neticesi, bugün İsmet Paşa ne ile meşgulse Türkiye onunla meşguldür. İsmet Paşa, gene kendi tâbiriyle, hulûs ile şu sualin cevabını kendi kendine, vermelidir: "Aylardır, o zararlı ilân ettiği kısır politika çekişmelerinin üstüne çıkabilmiş midir?'

Çıkamadığı içindir ki bütün manşetler politika çekişmelerine tahsis edilmiştir, çıkamadığı içindir ki bu manşetler ruhlara sıkıntı vermiştir» çıkamadığı içindir ki karamsar duygular su yüzündedir.

Başbakanın, memleketin sağlam kuvvetleri arasında geçirdiği günlerden sonra başlayacak önümüzdeki yeni hafta, millet için bir miyar olacaktır,

Hükümet

Tavşan dağa küsmüş..

Bayramın üçüncü günü kendisini evinde arayan gazetecilerle Basın - Yayın ve Turizm Bakanı Celal Tevfik Karasapan arasında şöyle bir muhavere cereyan etti:

"¬ Bayram Gazetesini okudunuz herhalde?

"¬ Okudum.."

"¬ Ne dersiniz?"

. "— Edepsizligin birinci numarası...."

Muhaverenin bu kısmında gazeteciler birkaç saniye durakladılar. Onlardan ses gelmeyince Karasapan konuştu:

"-.- Bu eski. kabineler gibi değil.. Başbakan tutup kolundan, bir Bakanı atamaz..."

"— Bu haber, peki doğru değil mi sizce ?"

"— Yok efendim.. İşkemben küb, resından atmış..."

"— Peki ama.. Bayramdan sonra liderler Koalisyon hakkında bir toplantı yapacaklarmış?."

"— Yok efendim. Böyle bir şey olamaz.. Liderlerimiz bizimle beraberdir.."

Sonra iyi bayram temennileriyle, Karasapana telefon eden gazeteciler telefonu kapadılar. Ama öbür uçtaki Bakanın hiç te rahat ol" madiğim sesinden ve kullandığı kelimelerinden anladılar.

Bahsedilen Bayram Gazetesi, Bayramdan sonra Kabinede değişiktik olacağını yazmış ve değişecek Bakanların da adını vermişti. Gazeteye göre CH.P. den Çelikbaşla Hatiboğlu, Y.T.P. den Mehmet İzmen, C.K.M.P. den de Celal Tevfik Karasapan ve muhtemelen A. Kemâl Yörük koltuklarını kendi partilerinden arkadaşlarına bırakacaklardır.

lacaklar" dır.

Nitekim, sayılan isimler arasında Rifat Öçtenin bulunmaması bunun en güzel delilidir.

Gerçekten de, memlekette hiç bir şeyin yapılmadığı havası bir takım başarısız Bakanların bazı esaslı mevkilere kapılanmış bulunmalarının neticesidir. Bunların bir kısmı nın dinamizmle alâkası yoktur, bir diğer kısmının "dinamizm"i sadece huzursuzluk konusudur. Gerçi, siyasi muvazene icabı Kabinede bir değişik lik kolay olmamaktadır. Her parti bu nu hemen bir prestij meselesi yapmaktadır. O. bakımdan, Bayramdan sonra Koalisyon Meselelerini görüşmek üzere liderler toplandıkları takdirde müşterek bir kararla Bakanlıklardaki zaafların düzeltilmesi

Koalisyon liderleri; Dinçer - İnönü - Alican

Bir çiçek iki böcek

Koalisyonun iki derdi

Gazetenin verdiği haber, hiç asılsız değildir. Koalisyon Grupları, bütün siyasî meselelerin dışında, bir takım Bakanların şahsen verimsiz ve başarısız olduğu, onların yüzünden işleri yürümediği inancındadır. Kendi Gruplarının şimşeklerini en çok üzerlerine çekenler, Bayram Ga zetesinde isimleri geçen Bakanlardır. Bu bakımdan, Karasapanm "Başbakan tutup kolundan bir Bakanı atamaz" tesellisi biraz hamamda türkü çağırmak gibidir. Zira Bakanlıkta değişiklik "tutup kolundan atılmak" ise, değişecek Bakanlar Başbakan tarafından değil, kendi Gruplarınca "tutup kolundan atı-

mümkün hale gelecektir.

Ancak bu, Koalisyonun "küçük dert"idir.

Büyük dert

Koalisyonun devamını, aslında, üç parti de istemektedir. Ancak. çok dürüst ve olgun davranan C.K.M.P. nin dışındaki iki parti, G. H. P. ile Y.T.P. arasında bir çekişme vardır ve bu çekişme C.H.P. de Turhan Feyzioğlu, Y.T.P. de Ekrem Alican tarafından körüklenmektedir. Bu yüzden, liderler bir masanın başına oturduklarında, küçük derdi hallet" melerine sıra gelmeden büyük dert yüzünden Koalisyonun çözülmesi ihtimali hiç yok değildir.

Y.T.P. içinde, Alicanın basiret-

sisliği, hatta hafifliği yüzünden af ile ilgili olarak bir "A.P. ile yarış" havası vardır. Alicanın kendisi, arkadaşlarına, Y.T.P. nin A.P. ye galebesini af konusunun değil, memlekette mevcudiyeti herkes tarafından görülen sıkıntının, bunalmanın, rahatsızlığın, ekonomik dertlerin hafifletilmesinin sağlayacağını bil dirmesi, onları buna İkna etmesi gerekirken ihtiyatsızca "Af üzerine demeç"ler vermiştir. Bu, bir çok T. T.P. milletvekilinin içine kurt sokmuş ve kendilerini şeytan dürtmüştür.

Nitekim son af tasarısı Meclise getirilirken koridorda CHP li Nurettin Özdemire, Gökhan Evliyaoğlu:

"— Yarın YTP den kaç oy alırız acaba" diye sormuş ve peşinden gevrek Ur kahkaha atmıştır. O güne kadar bu miktarın 10-15 arasında olacağı tahmin edilmişken oylamada YTP li milletvekillerinin büyük i çapta AP kanadına kaydıkları görülmüştür. Bu YTP nin eski mensubu Turhan Bilgin, Cevat Önder ve Refet Sezgin üçlüsünün büyük muvaffakiyetidir. Ama bunu kolaylaştıran, o celsede Feyzioğlunun yaptığı büyük gaflar, çocukluklar' ve taktik hatalarıdır.

İşin 'bundan sonrası, Koalisyon bakımından çok daha vahim oldu.

Mehmet İzmen
Kar izleri örttü

Kulağa Küpe

Dağın arkası

*Herkeste **bir** ümid!*

Memleketin şu kara havası 18 Marta kadar, inşallah düzeltilebilecek.

18 Mart mı ne?

Meclis o zamana kadar tatil *de...*

YTP li mücahitler, Grupu alelacele toplamak için imzaya müracaat ettiler ve olağanüstü bir Grup toplantısı yaptılar. Doğrusu istenirse bu toplantıda Alican bir hayli yalnız kaldı ve aklı başında YTP Grupunun birden bu derece çark edişine bir mana veremedi. Halbuki la setini kendisi vermişti.

Sadık Perinçek ve arkadaşları--ın götürdüğü Genel Siyasi Af fikri Ata Bodur, Tahsin Türkay gibi genç YTP İiler tarafından da desteklendi. Bu Grupun fikri AP ye tekaddüm etmek ve DP mirasının gerçek sahibi olduklarını ortaya koymaktı, Üstelik son derece "mantıki" bir gerekçeleri daha vardı: "Siyasi af huzuru getirecektir!"

YTP o akşam, ana fikri siyasi affın huzur getireceği olan bir tebliğ yayınladı. Koalisyon kavanozundaki çatlak ana parçadan böylece biraz daha ayrıldı.

C.H.P. de tepki

Bu davranış, C.H.P. de ve İnönüde çok şiddetli bir tepkiye yol açtı. Zira Y.T.P. nin yaptığı hareketin manasını anlamamanın imkânı yoktu. Y.T.P. parti mülahazasıyla memleket menfaatine dinamit koymaktan çekinmemişti.

Tebliğin Basında çıktığı günün sabahı Başbakan İnönü Çankaya Köşküne gitti ve Cumhurbaşkan-Gürselle görüştü. Ana konuyu, Y.T. P. nin tebliği teşkil etti. Gürsel, İnönü ile tamamile aynı fikirde olduğunu belirtti. Zaten Cumhurbaşkanı bunu, Hürriyet gazetesine verdiği bir demeçte de ifade etmiş ve demişti ki:

"— İktidarı A.P. ye bile versek, o da affı çıkaramaz. Memleketin şartları buna. müsait değildir»."

Cumhurbaşkanı ile Başbakan, tam bir fikir mutabakatı halinde olduklarını, anladıklarında işin devamını Bayramdan sonraya bıraktılar ve İnönü Köşkten ayrıldı.

Gerçekten, İnönünün, yeniden bir af tartışması açmaya hiç, ima hiç istidadı yoktur. Tam aksine, Hükümetin bütün kuvvetiyle islerin ve ilk plân yılının uygulanması üzerine eğilmesini istemektedir. Başbakanın Bayram Demeci o konuda da dikkatle okunmalıdır. Başbakan, memlekete faydalı olabildiği müd detçe sorumlulukta kalacağını söylemiş, güçlüklerin şimdiye kadar iş yapılmasını önleyecek hale gelmediğini bildirmiş, ancak gelirse derhal çekileceğini belirtmiştir. Hükümetin en ziyade gayrete muhtaç olduğu bir sırada ve bütün dikkatlerin kalkınma çalışmalarına teksif edilmesi lâzımken Y.T.P. den gelecek tadsızlık "iş yapılmasını önleyecek hal"i yaratmaya yetecektir.

Bu bakımdan, bir liderler toplantısının faydası aşikâr olmakla beraber her şey o toplantıda Alicanın göstereceği anlayışa ve realiz me bağlı kalmaktadır..Yeni bir Koalisyon Protokoluna lüzum bulundu* ğu, zira eski Protokolün madfflelerinin gerçekleştirilmiş olduğunu söyleyen siyaset adamları vardır. Söyledikleri doğrudur da.. Hatta, **eğer** yeni Protokol Hükümetin memleketin kalkınması çalışmalarındaki hedeflerini usullerini düşüncelerini be

C. Tevfik Karasapan
Abbas yolcu

lirtirse bu, millete bir ferahlık da verecek ve yeni bir ruh yaratılmasını kolaylaştıracaktır. Hele bunu takiben bazı yıpranmış Bakanların yerlerine de başardı tayinler yapılırsa ve bir dinamizmle harekete geçilirse memleket başka manzara alabilecektir. Ancak, Y.T.P. bunun ye--ine, yahut bunun yanma af işini de sokmaya kalkıştığı takdirde, hele mühletten bahsederse bir çuval inci- o an berbat olacaktır. C.H.P. nin bunu kabul etmesine imkan yoktur. Koalisyonu devam ettirtmek için fedakârlığın bir haddi olduğu fikri CHP. içinde gittikçe taraftar bulmaktadır. Bu had Rifat Öçtenle haydi haydi aşılmıştır. Bunun yeni ilâve kaldıracak tarafı kalmamıştır. Hele, halka bıkkınlık veren af işi temcit pilavı haline sokulursa C.H.P: Grupu mutlaka isyan edecektir.

Bayram bitince..

Liderler içinde Hasan Dinçer ve onun C.K.M.P. Grupu durumu sükûnetle ve salim şekilde görmektedir. Bu yüzden, üç lider yüksek seviyede bir araya geldiklerinde CKMP. faydalı bir uzlaştırıcı rol oynamaya hazırlanmaktadır. C.K.M.P. nin nazarında önemli olan, bir yandan kalkınma çalışmalarını uygulamak, diğer taraftan Koalisyonu, Bakanları itibariyle is yapabilecek hale sokmaktır. Zira, öteki Grupların aksine, C.K.M.P. nin basiretli Grupundan yükselen itirazlar hep, Koalisyonun biç türlü tam randımanla çalışmaması noktasında teksif olmaktadır. Grup, kendi Bakanlarından bazıları dahil, Ur takım Bakanlardan çok Şikâyetçidir ve bunların değiştirilmesinde ısrar edecektir. Bu ısrara hak vermemenin imkânı yoktur. Dinçer toplantıda iki partnerini ölçülü ol maya ikna edebildiği takdirde ve Y.T.P. siyasi yatırım sevdasını bırakıp memleketin politik hayatını aftan uzaklaştırarak başka sahaya çekmeyi kabul ederse Koalisyon yenı bir hızla devam edecektir.

Aksi halde, ciddi ve yani umumî seçimden başka çaresi bulunmayacak bir kriz Parlamentoyu bekliyor demektir.

Aşirette kavga

Bu hafta içinde A.P.li idarecilere, rastladıkları hemen herkes tarafından sadece bir tek sual soruldu:

"— Alpaslan Türkeş sizin partiye giriyormuş! Doğru mu?"

Alınan cevapların çeşidi, A.P. içinde bir araya gelmiş kutupların çeşidi kadar değişik oldu. Bale bunların arasına öyle cevaplar karıştı ki, en serinkanlı ve basiretli kimseler bile pusulayı şaşırdılar. Mesela Ragıp Gümüşpala şöyle dedi:

"— Böyle bir şeyin vukua gelmesi beklenemez. Türkeş, İhtilalin içinden gelen bir kişidir. A.P. teşkilâtında fazla sempati toplayacağı sanılmamaktadır. Üstelik, bize müracaat da etmemiştir."

Bilindiği gibi, Türkeş için "O İhtilâlin içinden gelen bir kişidir" diyen Ragıp Gümüşpala -Orgeneral Ragıp Gümüşpala- 27 Mayıs günü 3. Orduya komuta etmekteydi, hemen o gün İhtilâle katıldığını bildirmiştir, İhtilâl İdaresi onu devrin ilk Genel Kurmay Başkanı yapmıştır. Gümüşpala Eminsu meselesi kararlaştırıldığı zaman, öteki subaylara emsal olmak üzere "kendi arzusuyla" tekaüde sevkedildiğinin ilânını tasvip etmiştir. Emekli olduğunda, siyasi hayata atılırsa bunu ancak Büyük İnönünün şerefli partisinde yapacağını söylemiştir. Ancak daha sonraları, devrin idarecilerinin taktik hatası yüzünden, kendisini eski Demokratların başında bulmuştur.

Bu yakın maziyi hatırlayanlar, Gümüşpalanın Türkeşe "ihtilâlcilik" kusurunu bulmasını yadırgamadılar değil. Nitekim Genel Başkanın yar ver-i hası durumunu, Genel Sekre-

Kim inanır?

Af Kanunu daha katiyet kazanmadan, Parlâmentoda müzakeresi bitmeden, bütün tadil imkânları Parlâmento ekseriyetinin elimleyken Y. T. P. bir tebliğ neşretti. Dedi ki: "Memleketin meselesi siyasi aftır, Y. T. P. onun peşindedir!" Sonra aynı Y. T. P., amansız rakibi A. P. nin bu affı bir Genel Siyasi Af haline getirmek için verdiği takririn aleyhinde oy kullandı. Onun aleyhinde oy kullandı da -haydi, bunun "şe Tefini ona kaptırmak istemiyordu *diyelim- kendisi aynı istikamette bir takrir mi verdi t Yooo! İstediği Genel* Siyasi *Affın aleyhinde Mecliste oy kuttandı, "Genel Siyasi Af isterük!" diye beyanname yayınladı! İsmet Paşa ve C. H. P. bunu bir defa daha suratlarına paçavra gibi çarptıklarında, Alican ve Y. T. P.* nin *ona* bel bağlamı "Aklıevveller G*ru-pu"* bir *defa daha, inanılmaz pişkinlikle* tornistan *edecekler, "Canım, biz öyle söylemedik! Biz demek istedik ki...* diye döneceklerdir. Sonra, Y. T. P.* nin *Adnan Menderesin oğlu veya Samet Ağaoğlunun kardeşi gibi muteber üyeleri tekrar ısrar ettiklerinde bu perişan siyasi teşekkül yeniden bir taleple ortaya çıkacaktır. Zira, A. P. den farkı, aslında, memleketin gerçeklerini bitmek olan* bu *parti aklıselimini henüz tamamile kaybetmiş değildir, ama büyük felâketi herkesi kandırabileceğine* inanmaktır. *Halbuki herkesi kandırabileceklerini hayal edenler, aslında herkes tarafından kandırılmaya en ziyade* müsait kimselerdir.

Y. T. P. yi herkesin iyi anlaması ve onu Alican - Feyzioğlu tepişmesinin dışında^memleketin siyasi hayatında gerçekten rol ve söz sahibi bir teşekkül olarak görmesi lâzımdır. Y. T. P. eğer A. P. olursa değeri, kudreti, tesiri A. P. nin çok altında olacaktır. A. P. nin politikası, eski Demokrat vatandaşları kin, intikam duygularının bayrağı altında, af sloganıyla, İnönü İktidarına hiç bir şey yaptırtmadan *onu yıpratmak esası içinde birleştirmektir, O sahada A. P. ile yarışmak* imkanı *Y. T. P.* nin elinde *değildir. A. P. o konuda Y. T. P. yi her* saman *geçecektir. O halde,* savası başka *sahaya nakletmek lâzımdır. Y. T. P.* yi *Gökayın görüşü kurtarır: Yani, "Biz A. P. değiliz, ama sizi bakin refaha, iyi günlere, hizmetlere kavuşturduk. Böyle ohmca, herkesi hapisten de kurtardk..* Artık, *yeni bir devreye girdik. O halde,* bırakın *A. P. yi, eski Demokratsanız, bizi tutun!." politikası. Ama,* bu basit yol *Y. T. P. de henüz herkes tarafından, hele kendini beğenmiş lider ve Rifat Öçten* tertibi *ideal arkadaşları tarafından görülmüş,* kabul *edilmiş değildir.*

İhtilâl Hükümetinin ilk Maliye Bakam Ekrem Alican mali politi*kasıyla İhtilalin bir çuval incirini* mahvetti. *Y. T.* P. nin il*k Genel Başkanı Ekrem Alicanın elimden bari bu zavallı parti bir an evvel "Ne kuş, ne deve" halinden kurtarılsa!..* ,

terliği kaybetmiş olduğu halde muhafaza eden Şinasi Osma -İhtilâlden sonra Malatyanın ilk askerî valisi ve ancak Eminsu olduktan sonra "gerçek siyasî temayül"ünü keşfeden bir emekli albay- daha ihtiyatlı konuştu;

"— Yok canım, öyle şey olmaz! Ama, o dm bir vatandaştır. Gelir, partiye kaydolunur. Buna kimse bir şey söyleyemez.."

Buna mukabil, A.P. ye eski D.P. den naklolunanlar hiç bir şüpheye mahal bırakmayacak katiyetle konuştular:

"— Türkeş, içinde bizim bulunduğumuz bir partiye giremez!"

Bu, "O girerse biz çıkarız" manasına da gelmektedir"Onu isteyen, A.P. den çıkar, gider" manasına da..

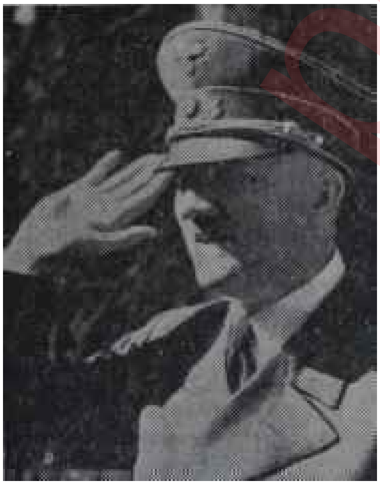
Zaten Türkeşin gelişiyle A.P. i» çinde hadiseler, öyle bir istikamette gelişmektedir. Bir Mesih veya bir Fatih gibi gelip bütün Türkiyenin alâkasını bir anda toplayacağını hayal eden Türkeşle arkadaşları, uyandırdıklan tek alâkanın A.P. içindeki bu gelişmenin neticesi olduğunu gördüklerinde başlarından aşağı bir kova soğuk su yemişe döndüler.

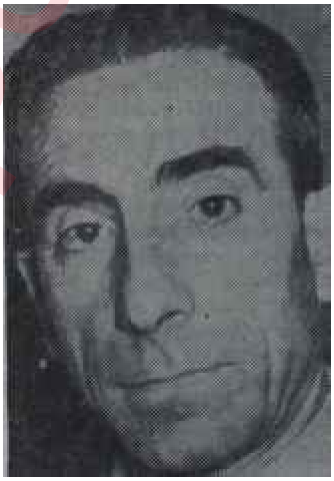
Hitler, Şarlo ve Türkeş

AIpaslan Türkeşin Türkiyeye geliş tarzını, bu münasebetle İstanbulda düzenlenen mizanseni, adamcağızın "Türk milletine beyannamesini ciddiye almanın, bunlara bakıp ta gülmemenin elbette ki imkânı yoktur. Hem kahramanımız, hem çevresi insanda Şarlonun bir filmini seyrediyor intibaını bırakmaktadır. Gerek tipler, gerek vaka son derece komiktir. O selâm tarzı, derlenen bir avuç adama yaptırtılan nümayişin havası, o Mesih edası, büyüğümsü sözler, gözlerin içine baka baka tahrif edilen gerçek ve o fütursuz demagoji, hele sıçrayıp bir hamlede feza çağına Türkiyeyi şıp diye ulaştırma vaadi hâdisenin mahallî olarak Bakırköyü Topkapıdan çok daha uygun hale getirmektedir. Meşhur "Ülkü ve Kültür Birliği"nden açılan bahis ise, müstakbel rejimin karakterini hiç bir yanılmaya meydan vermeyecek açıklıkla çizmektedir. Kahramanımız ve başlarına vurmuş ateşle gözleri parlayan ideal arkadaşları -Ah, bunların içinde o profesörlere ilim, basın mensupların gazetecilik, büyük kumandanlara askerlik, öğretmenlere eğitim hakkında konferanslar vermekten çekinmeyen, İhtilâlin "Harika Çocuk"u Muzaffer Özdağ bile vardır- Türkiyeyi bir paramiliter teşkilât içinde nizama sokup onu kaz adımlarıyla "çağdaş uygarlık düzeyi" ne ulaştıracaklardır.

Manzaranın gerçekten ciddiye alınacak bir tarafı mevcut değildir. Ama, aklı başında herkesin bilmesi lâzımdır ki 1930'lara kadar Almanyada Hitlerle arkadaşlarının da ciddiye alınan bir tarafı yoktur. Hattâ 1932'de, 1933'de, bütün gözlerin açılması gereken bir sırada Hitlere iktidar "Bırak o manyağı, vizyoneri! Onu yola getirmek nasıl olsa kolaydır** diye verilmiştir. Hitleri Almanyanın ve dünyanın başına, 1930'lardan önceki Almanyanın bir takım çevrelerinin alçaklığı, uyuşukluğu, pısırıklığı ve aynı ideale sahip olması gereken kimselerin küçük hesaplar, şahsî meseleler ve teferruat dolayısıyla birbirlerini yemeleri belâ etmiştir. Aslında, tıpkı bugün Türkeş Kumpanyası gibi, ancak Şarlonun bir filmine konu teşkil edecek Hitler Kumpanyası insanların insan sıkmaması, gerekenin yapılmaması sayesinde o medenî, ileri, emsalsiz Almanyaya hâkim olmuş ve o kumpanyayı sırtlarında iktidara götürenler ancak iş işten geçtikten sonra ayılmışlardır. Böylece, tarihin inanılmaz maceralarından biri hayretten açılan gözler önünde pek âlâ gerçekleşmiş, yaşanmış ve mukadder sonuyla bitmiştir.

Türkeşin bizim toplumumuzda bir Şarlo mu, yoksa bir Hitler mi olacağını bizim davranışlarımız tayin edecektir. Ama bizim önümüzde bir Almanya Tecrübesi bulunduğuna göre, sonradan kafa döveceklerimiz almanlar gibi "Ne bilirdik ki.." mazeretine de sahip olmayacaklardır.

Hitler — Türkeş — Şarlo

Trio

Evli evine...

Â dalet Partisi, Alpaslan Türkeşle -sahi, bu zatın asıl ' ismi nedir?- onun Harika Çocuklarına ne kadar teşekkür etse azdır. Alpaslan Türkeşle -sahi, bu zatın asıl ismi nedir?- onun Harika Çocukları A. P. yi bir keşmekeşten kurtarmışlardır. Artık bu siyasi teşekkülün, menşelerini D. P. ye bağlamış mensuplarıyla "ötekiler"in bir arada yaşamasına fiilî imkân kalmamıştır. Gerçi bizde, "Politika" sanılan bir "İdarei maslahat sanatı" vardır. Zannedilir ki en biçimsiz İttifaklar bile bir belirli hedefe varmak için mübahtır ve böyle ittifaklar kurmanın hiç bir ayıbı yoktur. Halbuki, işin ayıp tarafı bir yana, böyle ittifakların teşekkülleri biç bir yere götürmediği, fikirlere ise biç bir zafer kazandırmadığı çoktan belli olmuştur.

Eski Havadis gazetesinin başına oturmuş olan Gök--- Takımının, A. P. nin kuruluşunda birinci derecede rol oynadığı hiç kimsenin meçhulü değildir. Kâmuran Evliyaoğlu gibi tiplerin her marifeti kendilerinden menkul gösterme teşebbüsleri ve gayretleri gülünçtür. Zira, hâdiselerden haberdar herkes mükemmelen bitmektedir ki Gökhan Evliyaoğlu ağabeysinin değil, Kâmuran Evliyaoğlu küçük ırkçı kardeşinin dümen suyunda gitmiştir ve nefes ağabeyin değil, küçük ırkçı kardeşin mikro ciğerlerinden çıkmıştır. Böylece, siyasi hayatımızın büyük acubelerinden biri Türkeşin "İhtilâlin Kudretli Al* bayı" sıfatını muhafaza ettiği sıralarda kurulmuştur. D. P. den, en az C. H. P. den nefret ettikleri kadar nefret eden bir belirli mektebin salikleri D. P. etiketli bir parti kurmuşlardır ve bu parti şimdiye kadar A. P. ismi altında icrayı lûbiyat etmiştir. Zaman zaman işin püf noktası gözler Önüne serilmiş, D. P. «midelerini değil de kafatasçılık tatbik edenler partiden uzaklaştırılmışlar, fakat bu garip siyasi teşekkülde bir baş olmadığı için en sonda atılanlar geri alınmış, hatta partinin sevkı idaresi, bir zamanlar en sert ithamlarla bunaltılanların eline verilmiştir.

Çok şükür, şimdi Alpaslan Türkeş -sahi, bu zatın asıl ismi nedir?- gelmiş bulunuyor. A. P. içinde iki takım vaziyetini bu sayede atmıştır. Bir A. P. çevresi Alpaslan Türkeşi -sahi, bu zatın asıl ismi nedir?- "Memleketin başına gaile" sanırken bir başka A. P. çevresi aynı adamı Türkiyenin kurtuluş ümidi olarak alkışlamaktadır. A. P. bu iki görüşten hangisinin taraftandır ? Ali Fuat Başgille işbirliği halindeki bu zatı sinesine basacak mıdır, yoksa o grupu terkedip eski D. P. nin mirasına mı tek başına talip olacaktır? Bu suale bu günlerde verilecek cevap siyaset hayatımızda pek çok karanlık noktayı aydınlatacaktır.

Mütesanit begler!

Türkeşin gelişi, bütün Basında bir tek gazete tarafından "lanse" edildi: Yeni İstanbul! Sadece A.P. nin Genel İdare Kurulu üyesi ve zaman zaman Mecliste pak müptedi sözcüsü olan Gökhan Evliyaoğlunun, ideal arkadaşı Hami Tezkan -Hami beg!- ile beraber idare ettiği bu yayın organıdır ki Türkeşi karşılayan bir kaç yüz kişiyi "onbinler" yaptı ve bu gelişi, milletin gerçek kurtarıcısına kavuşması gibi gösterdi! Onun dışında, hadisenin yarattığı' tesir, dudaklarda beliren tebessümlerden ibaret kaldı. Zaten her şey öylesine yapmacıktı ki ve mizansen o kadar gülünçtü ki Türkeş sadece, İstanbulun meşhur "politik lider"i, Hür Sosyalist Partinin lideri -ve tek üyesi- Topgülle ile kıyaslandı. Nitekim Topgülle de Türkeşi, geldiği gün karşıladı ve kendisini, partisine davet etti. Böylece bir üyenin iki üyeye çıkacağını düşündüğü gibi, kulanılan metodlar itibariyle de Topgülle Türkeş ve arkadaşlarında kendisine pek kafa dengi kimseler buldu. Bu, Türkeşin aldığı tek davet oldu.

ancak Yeni İstanbulun dışındaki bütün A P. organları. Türkeşe karsı aynı anda bir. yaylım ateşi açtılar. içlerinden en akılsızları "O, İhtilâli yapıp bizim sevgililerimizi hapislere tıkan adamdır.." dediler. Daha biraz hal, yol bilenler "Türkeşin ideolojisiyle bizim hiç bir alâkamız yoktur. Türkeşin İnönü düşmanı olması, bizim ona ve temsil ettiği ideolojiye düşman olmamamızı gerektirmez" diye itiraflarının sebebini söylediler. Buna rağmen İsviçrede Ali Fuat Başgil tarafından da vaftiz edilen Türkeşle Yeni İstanbulcular bağlarını kesmeyi kabul etmediler.

Bundan dolayıdır ki *o* zümre ile A.P. nin bağlarının kesilmesi ihtimali ciddi bir ihtimal olarak bu hafta Başkentte çok söze konu teşkil etti. |

Düşman kardeşler

Adalet Partisi, esas İtibarıyla iki kaynaktan gelen kuvvetle kurulmuştur. Bunların birincisi ve kahir ekseriyet eski Demokratlardır, İkincisi ve sadece idareci tabaka arasında mevcut olan, Eminsulardır. Aslında, Eminsularla eski Demokratlar ateşle su gibidirler. Birincileri ikincilerin yanına iten sebep, üniformalarının sırtlarından M.B.K. tarafından tamamile hatalı ve basiretsiz şekilde alınmış olmasıdır. Yoksa, ihtilâlin gerçekleştiği an bu askerlerin öteki askerlerden hiç bir farkları bulunmuyordu. Eminsulardan bir kısmı, buna rağmen o inançlarını muhafaza etmişlerdir. Ama bir başka kısmı, politika yapmak isteyince kendilerini eski Demokratların, o sevmedikleri tipik ocak ve bucak başkanlarının dümen suyunda bulmuşlardır.

Şimdi, birbirleriyle ancak bağdaşmaya başlayan bu kalabalık, ortaya Türkeş çıkınca büsbütün garip bir manzara göstermiştir. Zira Türkeş bir yandan İhtilâlin ilk günlerinde birinci plânda bulunan ve yapılan her şeyde birinci planda sorumluluğu olan adamdır, diğer yandan Eminsu meselesinin asıl failidir. Emekliliğe sevkedilen genç ve kıymetli,bilhassa Albay rütbesindeki kurmayların seçiminde, o günlerin "Kudretli Albay" ının hislerinin, planlarının, tasavvurlarının ve temayüllerinin, münasebetlerinin büyük rolü olduğunu bilmeyen yoktur. Böyle olunca, iki başlı A. P, nin iki başının da Türkeşe karşı cephe almasında şaşılacak bir taraf yoktur.

öteki düşman kardeşler

Ancak. Türkeşin gelişi, karışıklığın bu kadar da olmadığını gösterdi. Bundan bir sure önce A.P. de idareyi, bu iki sınıfın dışında bir üçüncü sınıfın ele aldığı bilinmektedir. Evliyaoğlu-Bilgiç ekibi hem eski Demokratları, hem Eminnsuları bir kenara atmayı bilmiş ve partiye kendi damgasını vurmuştur. Türkeş, o ekibi de ikiye ayırmakta gecikmedi. Türkeşin cephesine Gükhan Evliyaoğlu, Hami Tezkandan başka Şadi Pehlivanlıoğlu da katıldı.' Onlara Tahsin Demiray da taraftar görünen bir tavır aldı. Tabii Türkeşin eski ideal arkadaşı, emekli Doktor Yüzbaşı ve başından ırkçılık macerası geçmiş, İhtilâlden sonra D.P. nin Samsun İl Başkanı olduğu halde devrin "Kudretli Albay"ının himaye eden kanatları sayesinde kılına halel gelmemiş Fethi Tevetoğ-

lu bu ekibin arkasındadır ve el altından çalışmaktadır. Buna mukabil. Türkesin gelişine kadar aynı safta görünenlerden Cihat Bilgehan ile Saadettin Bilgiç derhal aleyhte vaziyet aldılar ve bu İdeolojiye sahip bir kimsenin "sureti katiyyede" A.P. ye giremeyeceğini bildirdiler. O zaman A.P. de, eski Demokratların ve Eminsuların yanında iki isim daha belirdi: Irkçılar ve Ümmetçiler!

A.P. nin nasıl bir kaynayan kazan olduğu bu suretle ortaya çıkınca, siyasi hayatımızdaki zehirli rolü ve mevkii de "anlaşılmaz bir şey" olmaktan çıktı. Memleketteki memnunsuzluğu kanalize ettiğinden dolayı hacmi büyüyen A.P. nin kendi içinde durum bu olunca, bu büyük hacimli partinin milletin, memleketin ve siyasî hayatın başında bir gaile teşkil etmemesine imkan mı vardır ki? Böyle bir partiyle huzur ve sükûnun sağlanması kolay mıdır?

Yeniden bekleşenler

• Türkeşin gelişiyle gözler Türkeşe değil de, bu büyük hacimli kazana dönünce bir başka şey daha görüldü. Kökleri "Eski Demokrat" olan bir kısım milletvekilleri, bir karara varmak için yeniden beklemeye başladılar. Bunlar, eğer siyasi af çıkmıyorsa, çıkamıyorsa bunun sebebinin A. P. olduğunu bilen, gören milletvekili ve senatörlerdir. Bunların arasında Ahmet Topaloğlu, Nuri Bayar, Kâzım Yurdakul gibi kimseler vardır. Bunlar bir ara, A.P. teknesini terketmeği ve Y.T.P; ye katılmayı ciddi şekilde düşünmüşlerdir, Fakat Y.T.P. de gözlerini pek doldurmamıştır. Zira Y.T.P. talihsiz ve başarı şansı olmayan bir yarışa katılmıştır ki A.P. nin silâhlarını kullandıkça ona mağlûp olması mukadderdir, İşte bu grup. Türkeş Meselesi dolayısıyla A. P. de saflar belli olunca ve bir ayrılık mukadder görününce biraz daha sabretmeye, işin sonucunu almaya karar verdiler. Ankarada çıkan Zaferin yazdıkları -Zafer, İnönünün başına gaile- açması için Türkeşe yardımcı olmayacaklarını, zira Türkesin memleketin de basma gaile açacak istidatta olduğunu, aksine, Türkeşe karşı cephe almaya hazır bulunduklarını yazmıştır- bu kanadın görüşünü aksettirmektedir. Zafer ile Yeni İstanbul şimdi, o konuda, Ulus ile Zaferin birbirlerine olduklarından daha uzaktır. İş bir rejim meselesi haline gelmiştir ve A. P. liler Türkeşin Nasyonal Sosyalist rejimine "İnönü İdaresi'ni "ehven-i şer" olarak tercih etmektedirler, Zira birinci ideoloji bir Demokraside partilerin tahtıravalli nizamını ortadan kaldırmaktadır. A.P. deki "Eski Demokrat" milletvekillerinin kanaati, Türkeşin teşkilât çalışmaları başladığında A.P. içinde isteristemez bir tasfiyenin olacağı merkezindedir. Bu tasfiyenin cereyan tarıma göre, bunlar vaziyetlerini alacaklardır. Mutedillerden bir tanesi bu hafta içinde şöyle dedi:

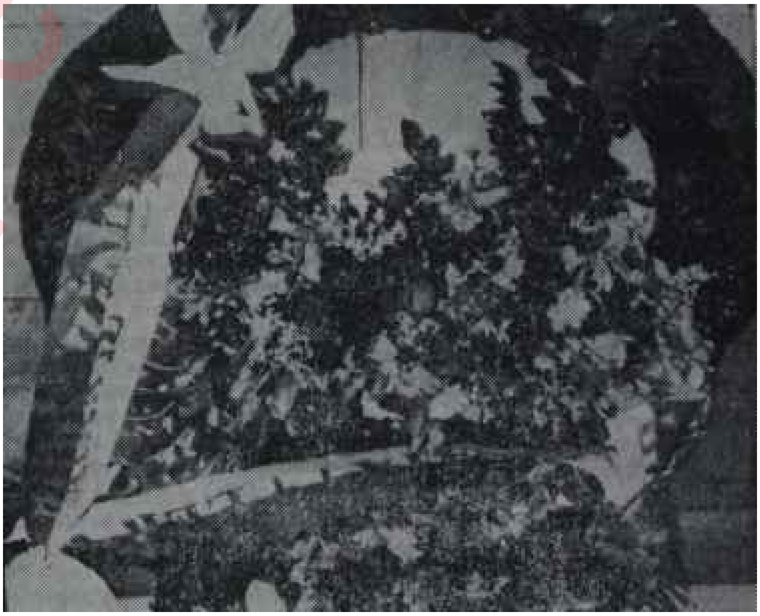
"— Kardeşim, biz japonların intihar uçağı değiliz!"

Albayın durumu

Bunlar A.P. içinde olurken Türkeşle etrafındakiler bir gülünç duruma daha düşmekten kendilerini kurtaramadılar. Haftanın başında gazetelere, Anıt Kabire • "14'ter adına" bir çelenk konulacağı bildirildi, alâka ve fotoğrafçı istendi. Alâka gösterilmedi ama, fotoğrafçı gönderildi. Belirli saatte çelenkle arzı endam edenler "14'ler" değil sadece Türkeşle adamları oldu. 14' lerin Kabibay - Erkanlı grubu Türkeşle bir alâkaları bulunmadığım bu suretle belli etmiş oldular.

Ama bu, Türkeşin Anıt Kabir defterine, cafcaflı satırlar yazmasına tabii mani olmadı!

Alpaslan Türkeş ve 14'ler adına Anıt Kabire konan çelenk

Kendini 14 sanan 6

İstanbul

Gelelim kadro meselesine..

Bügünlerde İstanbulluların en çok konuştukları konuların başında muhakkak ki, yeni Belediye Başkanı Necdet Uğurun neler başarabileceği konusu gelmektedir. Evvelki hafta içinde İstanbul Belediye Başkanlığına tayini açıklanan Necdet Uğur, bu haftayı Ankarada geçirdi ve yeni göreviyle ilgili temaslarda bulundu. Görüşmelerin ağırlık merkezini, İstanbul Belediyesinin Necdet Uğur ile işbirliği yapacak kadrosu teşkil ediyordu. Uğur, son derece haklı olarak, kadronun bilgili, enerjik ve her türlü menfaat kaygularından uzak kimselerden teşekkül etmesini istiyordu. Temasların büyük bir kısmını da, İstanbul Belediyesine hükümetin yapabileceği yardımlar teşkil etti. Uğur Cumartesi günü, Ankaradaki temaslarından memnun ve emin olarak istanbula döndü ve bayram , tatilini ailesiyle birlikte geçirdikten sonra, Perşembe sabahı Şehzadebaşındaki muhteşem Belediye Sarayına giderek vazifesine başladı.

Necdet Uğurun Belediye Başkanlığına getirilmesine, aklı başında. İstanbullular ne kadar memnun oldularsa, partilerin partizan mensupları da o derece üzüldüler. Bilhassa koalisyon ortağı partilerin partizanlan için Uğurun Belediye Başkanlığı hiç de hoş olmadı. C.H.P. lilerle Y.T.P. liler, kendi 'partilerine mensup birinin Belediye Başkanlığına getirilmesini arzu ediyorlardı. 3u konuda en az sesini çıkaran C.K.M. P. oldu. Koalisyon partileri, kendilerinden bir Belediye Başkanının önümüzdeki seçimler İçin partilerine faydalı işler görebileceğine inanıyorlardı.

A.P. partizanlarının teessürü de diğer partilerinkinden az olmadı. Ama, bütün bunların yanında, Uğurun Belediye Başkanlığından memnun olan büyük bir topluluk vardı ki, o da İstanbullunun ta kendisiydi. Zira, Belediye hizmetlerinin hiç birinden nasibini alamıyan İstanbullu milyonlarca vatandaş, bir ümit ışığı olarak Necdet Uğuru görüyordu. ,

Zor geçitte

ÂKİS'in bundan önceki sayılarında da açıksa belirtildiği gibi, kadro bakımından perişan bir halde bulunan İstanbul Belediyesinde, bütün bu kötü şanslara rağmen, Necdet Uğurun göreceği birçok işler bulunmaktadır. Uğurun başarmak zorunda olduğu, işlerin basında, 70 bin personele sahip Belediye kadrosunu daha rasyonel bir hale getirmek ve herkesi ehil olduğu işte ' kullanmak gelmektedir. İstanbul Belediyesi, per sonel fazlalığı kadar rasyonel çalışmadan uzaklığı ile de meşhurdur. Bir memur vardır ki temizlik işlerinde uzmandır, bu memur murakabede kullanılmaktadır. Bunun yanında, Belediyeye 50 kuruşluk gelir gelecek diye İnsan gücü ve kırtasiye olarak 10 lira sarf edilmektedir. Onun için, bit meselenin mutlaka ilmi metodlarla halli gerekmektedir. Bütün bunların yanında, Belediyeyi vatandaşın gözünde sevimli hale getirmek de önemli bir konudur. Vatandaş, Belediyeyi iş çıkmayan, iş beceremeyen ve daha kötüsü, hemşehriye fena muamele yapılan bir müessese olarak tanımaktadır. İşte Uğurun, Belediye Sarayı sınırlarını aşmadan yapacağı 'mücadele bu olacaktır.

Bir de Belediye Sarayı dışındaki işler vardır ki, vatandaş bunlarla her gün karşıkarşıyadır. Bunların başında yollar ve trafik meselesi gelmektedir. İstanbulda, bu yılki şiddetli kışın da tesiriyle, bozulmayan yol kalmamıştır. Bütün yollarda çukurlar açılmıştır. Belediyenin, kendi Fen İşleri Kadrosu ve İ E T Tnin eskiden tramvay yollarının tamirinde kullandığı işçilerle yolları tamir etmesi mümkün olabilecektir. İşçiler, geceleri 8 saat çalışmak suretiyle, kısa zamanda ve trafiği aksatmadan yolları tamir edebilirler. Bu konuda, Karayollarının yardımı da mutlaka temin edilmelidir. Karayollarının işçi değilse bile, malzeme ve araç vermek suretiyle, İstanbul yollarının bir an önce tamiri için Belediyeye yar. dım etmesi şarttır.

İkinci önemli mesele de, gene AKİS'in bundan önceki iki sayısında ele alındığı gibi, İstanbulun trafiğidir. Trafik bakımından İstanbul kadar keşmekeş içinde bulunan bir i* kinci şehir göstermek güçtür. D. P. iktidar devrinde Menderes, hiç .bir plâna istinat etmeden yollar açmış, kendi kafasına göre meydanlar tanzim etmiş, netice gene değişmemiş* tir. Üstelik, vasıta sayısı gündengüne artmış ve trafik eskisinden de feci hale gelmiştir.. Trafik için metro ve yeraltı geçitlerinin yapılması şart olduğu gibi, halka yolda yürümesini öğretmek de önemli bir hizmet olacaktır. Halk psikolojisinden gayet iyi anladığını defalarca ispat etmiş olan Necdet Uğurun meşgul olacağı illerden biri de budur.

İstanbulda gecekondular: Uğuru bekleyen İstanbul

Bir kazan ve bir kepçe

Zaman kısa, iş çok

Yapılan ilmi istatistiklere göre, sadece Karaköy meydanındaki trafik gecikmeleri yüzünden İstanbullular günde 35 bin İş saati kaybetmek" tedirler. Şehrin, Karaköy gibi daha bir çok meydanı vardır. İstanbul Belediyesinin, trafik meselesini halletmek için göstereceği çaba yanında Hükümetin de bu meseleyi mutlaka, hem de vakit geçirmeden sis alması

gerekmektedir. Zira, İstanbul Belediyesinin, zayıf bütçesiyle bu dâvayı halletmesi imkânsızdır. İstanbulda trafiğin düzene sokulması ve iş saatlerinin zayi olmasının önlenmesi, memleket çapında iktisadi problemlerimizden biridir.

Necdet Uğurun kısa zamanda başarmak zorunda olduğu meselelerden birisi de şehrin temizliğidir. Dünyanın en pis şehirlerinden birisi olan İstanbulun mümkün olduğu kadar temiz bir şehir haline getirilmesi Belediyenin olduğu kadar İstanbullunun da vazifesidir. Bu meselede de halkın, Belediye temizlik işleri kadro-una yardımcı olması sağlanmalıdır. Belediye temizlik işleri halen süpürgesini satın alacak durumda değildir. Vasıtalarının büyük bir kısmı çalışamaz haldedir. Temizlik işlerinin tam vasıta ve tam kadro ile şehrin hizmetine girmesi temizlik problemini yarı yarıya halle kâfi gelecektir.

İmar Müdürlüğü başlıbaşına, hem de belâlı bir mesele olarak Necdet Uğurun karşısındadır. Uğur, İmar Müdürlüğünden rüşveti kaldırabilir, işleri doğru dürüst yürür bir hale getirebilirse, İstanbullu herhalde şehrin en mütena köşesine kendisinin büstünü dikecektir. İmar Müdürlüğü probleminin de halledilmesi tamamen kadro ile ilgilidir. İmar Müdürlüğü kadrosu İçine idealist ve bilgili uzmanların getirilmesi gerekmektedir.

Kanalizasyon dâvası da başlıbaşına bir konu teşkil etmektedir. Dünyada, İstanbul hariç, antika sayılan eserleri hizmette kullanan hiç bir şehir mevcut değildir. İstanbulun kanalizasyonlarının yüzde onu Bizans devrinden kalmıştır ve halen kullanılmaktadır.

Kanalizasyon dâvasını halletmek veya bu meselenin akademik çaresini bulup çıkarmak İstanbul a büyük bir hizmet olacaktır.

Bedbaht insanlara Deva

Necdet Uğur

Bugün, Türkiyede bir gerçek var: Büyük şehirlerin insanları, karamsarlık içinde bulunuyorlar,Bunların başında da, İstanbullular geliyor.

Bu karamsarlığı neye verirseniz veriniz. İsterseniz, sebep diye uzayan, bitmek bilmeyen ve dünyanın her tarafında olduğu gibi bizde de sert, haşin geçen ve bazı felâketlere sebep olan kışı gösterin. Ki, bunda doğruluk payı büyüktür. İnsan sabahleyin kalktığında -hele bu yaz saatinde!- hüzünlü bir gök görür görmez ve sokağa çıktığında bir soğuğu burnunun üstüne yumruk gibi yer yemez içine sıkıntı çökmekte ve ruhu kararmaktadır. Evet, sebep ne olursa olsun, başta İstanbullunun ve diğer büyük şehirlerin insanlarının memnunsuzluğu dalga dalga bütün Türkiyeye yayılmakta ve bugünkü Türkiyenin zehirli havasını yaratmaktadır.

Bu, İstanbulun yeni Belediye Başkanına nelerle uğraşmak soranda kalacağı hakkında bir fikir verebilir. Necdet Uğur, kötü giden havaları dahi yenmek zorundadır. O bakımdan, eğer yaklaşan İlkbahar çabuk gelirse ve tatlı bir güneş, ılık havalar İstanbula hakim olursa işleri kolaylaşacaktır. Ama, işleri elbette ki bitmeyecektir. Zira İstanbullunun manevi karamsarlığı gökten iniyorsa, maddi rahatsızlıkları yerden bitmektedir,

Önce, yollar! Türkiyede, üzerinde çukur açılmamış on metrelik fal' kalmamıştır. Bu yollar üzerinde dolasan bir adamın, hayatından memnun olmasına imkân yoktur. Ancak, Belediye Başkanları bir noktaya dikkat etmelidirler. Bunların tamiri kampanyası başladı mı, vatandaş daha çok söylenir. Kendini daha rahatsız ediliyor hisseder. Memnuniyet, ancak yol temiz ve rahat hale geldiği zaman yüreğe dolar. Demek ki, yol tamiri kampanyasının bir püf noktası olmak gerekiyor: Bütün imkânları, bol makine, malzeme ve işçiyi bir noktaya teksif etmek, oradaki işi son süratle bitirip başka noktalara geçmek! Yani, yol tamirinin kaçınılmaz çukur, toz, çamur ve gürültüsünü asgari zaman parçası içine sağdırmak ve hiç oyalanmamak. Her yeri birden açmamak, açılanları süratle kapatmak, âdeta bir günden ötekine bir sokağın, bir yolun, bir caddenin manzarasını değiştirmek, bunun için de gündüz ve gece -bilhassa gece- çalışmak!

Sonra, trafik. Sonra, temizlik. Sonra, lâubalilik. Sonra, kontroller. Sonra, yaz gelip çattığında su. Sonra, havagazı.

Bunları yapmak için, Napolyon haklıdır: Para, para, para! Parayı, devlet verirse -ki, verilmelidir- organizasyon aynı derecede önemli olacaktır ve işte o, Belediye Başkanının başarısının derecesini ortaya koyacaktır. Ne parasız organizasyonun, ne de organizasyonsuz paranın şimdiye kadar mucize yarattığı görülmüş değildir.

Enstitüler

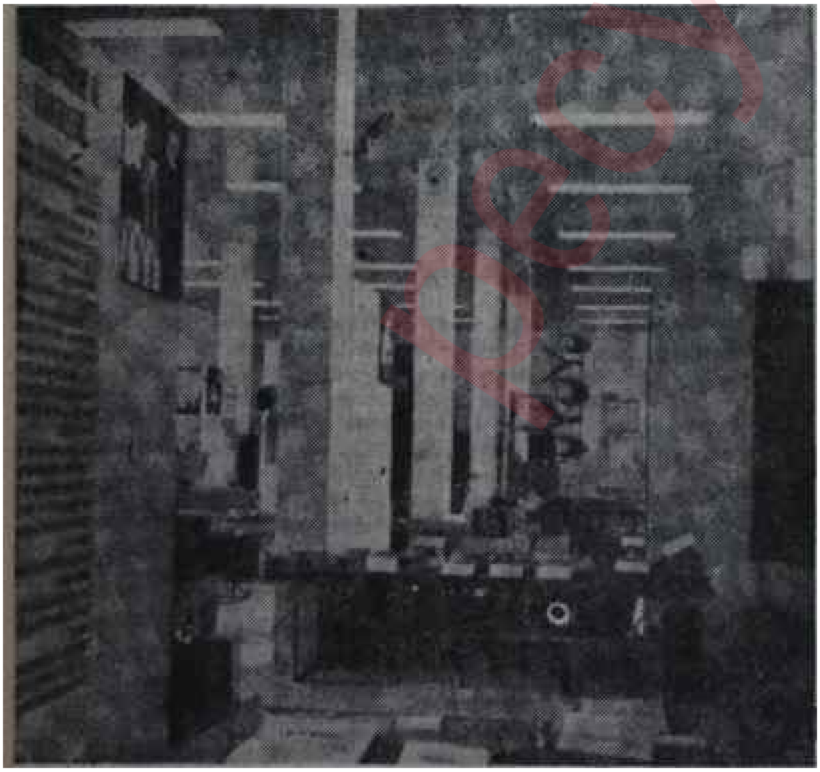
Suyun başı

Ankarada, Ziya Gökalp Bulvarı ile Adakale Sokağının kesiştikleri köşede yükselen beş katlı, kiremit renkli bina hemen hemen bütün başkentliler tarafından İngiliz Kültür Heyetinin merkezi olarak bilinir. Oysa, binanın en üst katında, üzerinde "Türk Standartları Enstitüsü" yazılı kapının ardında, sayılan 10'u geçmeyen bir grup insan Türkiyenin kalkınması ile ilgili sessiz, fakat son derece önemli bir çalışma yapmaktadırlar.

Enstitünün faaliyeti, ingilizcede "Standart"» fransızcada ise "Norme" kelimesiyle karşılanabilir. Bizde kullanılan "Standart" kelimesi, "Yapılışta, anlayışta ve mihenge vuruşta beraberlik" anlamına gelmektedir. Standardizasyon ise, maddeleri, metodları birleştirme anlamı taşımaktadır, Ölçüleri önceden ifade edilmiş, tarifleri yapılmış ve bu ölçülere, tariflere uygunluk dereceleri, şekillerinin hangi usûllere göre denenceği tesbit edilmiş, böylece ortak anlam varılmış her faaliyette standardizasyon gerçekleşmiş demektir.

Türkiyede ilk standardizasyon hareketleri, 1930 yılında kabul olunan-1705 sayılı kanunla başlamıştır. Uzunca bir süre yapılan sistemsiz ve dağınık çalışmalardan sonra, nihayet 1954 yılında Türk Standartları Enstitüsü kurulmuştur, Önceleri Ticaret ve Sanayi Odalarının yardımıyla ayakta durabilen enstitünün, sonraları faydalan anlaşılmış ve diğer sektörlerden de destek görmeğe başlamıştır. Bugün Odalar Birliği ve İktisadi Devlet Teşekkülleri tarafından finanse edilmekte olan Enstitü, üniversitenin teknik yardımından faydalanmaktadır.

Standardizasyonun önemi bugün artık bütün dünyaca benimsenmiştir. Standart hale getirilmemiş bir mal, alıcı ve satıcı için uzun işlemlerin yapılmasını gerektirdiği gibi, milletlerarası pazarlarda da kolay kolay müşteri bulamaz. Standardizasyon, imalâthanede isleri basitleştirmeğe ve istihsali hızlandırmağa yarar. Mallar arasında mukayese yapabilmek imkânını verir. Teknik hususlarda referans belgelerinin yerini tutar. Asgari şartları gösterdiğinden, daha kaliteli mal imal ve istihsaline yol açar, tasarruf sağlar ve prodüktiviteyi arttırır.

T.S.E. nin geçen yılki sergisinden bir köşe

Kalkınmaya giden yolda bir ışık

Enstitünün görevleri

İşte ekonomik hayat bakımından bu derece önemli olan standardizasyon faaliyetlerinde bulunmakla görevli Türk Standartları Enstitüsü, çalışmalarını, 1) Genel Kurul, 2) Teknik Kurul, 3) Yönetim Kurulu, 4) Denetleme Kurulu, 5) İhtisas Kurulları vasıtasıyla yürütmektedir.

Enstitünün, bu foksiyomma İfa ederken yerine getirdiği görevler ise şunlardır:

1 — Her türlü standartları hazırlamak,

2 — Enstitü bünyesinde veya hariçte hazırlanan standartları tetkik ve uygun bulduğu takdirde Türk Standartları olarak kabul etmek,

3 — Kabul edilen standartları yayınlamak ve ihtiyari olarak uygulanmalarını teşvik etmek. Mecburi olarak yürürlüğe konmalarında fayda görülenleri, Bakanlar Kurulundan karar çıkartmak üzere, ilgili Bakanlığa sunmak,

4 — Hususi ve resmi sektörün talebi üzerine standartları veya projeleri hazırlamak ve mütalaa vermek,

5 — Standartlar konusunda her türlü ilmî ve teknik incelemelerle araştımıalarda bulunmak, yabancı memleketlerdeki benzeri çalışmaları takip etmek, milletlerarası standart kurumlarıyla münasebetler kurmak ve bunlarla işbirliğinde bulunmak,

6 — Üniversite ve diğer ilmi, teknik klorum ve müesseselerle işbirliği sağlamak, standartlardan arşivler hazırlamak,

7 — Standartlarla ilgili araştırma maksadıyla ve ihtiyari standartların tatbikatında kontrol için lâboratuvarlar kurmak, muayene, analiz ve deneyleri resmi ve hususi sektörün talep edeceği teknik çalışmaları yapmak ve rapor vermek,

8 — Türkiyede standart işlerini yerleştirmek ve geliştirmek için ,elemanlar yetiştirmek ve bu maksatla kurslar açmak, seminerler düzenlemek...

Türk Standartları Enstitüsü, milletlerarası teşekküllerden ISO'ya da üyedir ve bu teşekkülün 1955, 1958, 1961 yıllarındaki toplantılarına da katılmıştır.

İŞ ALEMİ

Piyasa

Demirin macerası

Geçen hafta, piyasayı en siyada ilgilendiren konulardan birisi, inşaat malzemesi ve bilhassa inşaat demiri piyasalarındaki, senelerdenberi görülmeyen hareketli durum oldu.

Bir yandan, 1963 planının tatbikatına önümüzdeki günlerde girişilmeğe başlanacağı; öte yandan, esasen özel sektör tarafından yıldan yıla yapılmakta olan mesken inşaatının artması, bu yıl inşaat faaliyetinin hummalı bir şekilde gelişeceğinin delilleri addedilmektedir.

Bu faaliyetin nispeti hakkında bir misal vermek gerekirse, sadece Ankarada bir veya iki katlı evin apartman haline ifrağ edilmesi için 4800 müracaat olduğunu belirtmek kâfi gelecektir. Buna, bütün Türkiyede yapılacak tadiller ve yeni inşaat eklenecek olursa, piyasanın neden bu kadar hararetlendiği kendiliğinden meydana çıkacaktır.

Bir ay önce yuvarlak inşaat demirleri 150 kuruş iken, bir hafta önce bu fiyat 180 kuruşa çıkmış, şimdi de 185 . 190 kuruşu bulmuştur. Halbuki geçen yıl bu aylarda inşaat demiri 150 kuruştan rahatça temin edilebilmekteydi.

Daha İnşaatların başlamamış olmasına rağmen piyasada demir bağlantılan ancak 3 - 4 ay sonrası için yapılabilmektedir. Bu başlantılarda banka teminat mektubu da kabul edilmemekte, peşin para istenilmektedir. Halen 12 . 14 - 16 milimetrelik demirler 185 kuruştan, 10 milimetrelikler 190 kuruştan, 6 ve 8 milimetrelik demirler ise 200 kuruştan muamele görmektedir. Bu fiyatlar, perakende satışlara aittir. Fakat 3 - 4 ay sonrası için toptan olarak 185 - 190 kuruşa bağlantılara girilmektedir. Toptan olan bu fiyatların perakendesi yıllardan beri görülmemiş bir seviyeye varacaktır.

Geçen yıl Karabük fabrikasının elinde külliyetli stok bulunduğu halde, 6'lık demir hariç olmak üzere, bütün inşaat demirlerinin fiyatları çok yükselmişti. Bu yıl, Karabükün elinde fazla kütük stoku bulunmadığı rivayetleri de piyasada alıp yürüdüğü için. fiyatların varacağı seviyeden büsbütün korkulmaktadır. 6 milimetrelik demir fiyatlarının fazla yükselmemesinin sebebi, sanayicilerden bir kısmının, ithal ettikleri filmaşini piyasaya sürmeleri idi. Bu yıl da 6'lık demirde aynı durumun meydana gelmesi kuvvetle muhtemeldir. Ancak, diğer demir çeşitleri için aynı şeyleri söylemek pek kalay olamayacaktır. Daha şimdiden, inşaat demiri için çok büyük bağlantılara girişildiği söylentileri dolaşmaktadır. Bin tona bağlantı yapan bir firma, fiyatlarda meydana gelecek 1 liralık bir farktan -ki bu, asgari ihtimaldir* birkaç ayda 1 milyon lira kaldırabilecektir. Bu da son yıllarda görülmemiş kârlardan -eğer buna kâr denilebilirse- biri sayılmağa namzet bir durumdur.

Perşembenin gelişi..

Fakat iş, sadece, zenginin malı züğürdün çenesini yorar kabilinden, X veya Y firmasının kazanacağı parayla ilgili değildir. Demir fiyatlarının yükselmesi, piyasada mal bulunamıyacağmin hesaplanmasından ileri gelmektedir. Demir de temin edilemeyince, daha ziyade yaz aylarına inhisar edecek olan inşaat ve dolayısıyla plân faaliyeti aksayacaktır ki, işin önemli cephesi asıl bu olsa gerektir.

Para Koruma Kararlarının Hukuki Durumu

Fasih İNAL

Gecenlerde, bundan onbeş gün önceki AKİS'te, kararname yayınlanması konusunun Anayasaya aykırı olup olmadığı meselesini incelemiştik.

Kararnameler arasında memleketimizde en yaygın tatbikat, 1567 saydı Türk Parası Kıymetini Koruma Kanununa ekli olarak çıkarılan para koruma kararnamelerinde görülmektedir. 1567 sayılı kanun 1930 yılında çıkarılmış ve 32 yıl içinde süresi bittiği için birçok defalar uzatılmıştır. Ancak, yeni Anayasa ışığında 1567 saydı kanun ve tatbikatına mütedair kararnameler incelendiği zaman, sadece Bakanlar Kurulunun kararname çıkarıp çıkaramıyacağı yönünden değil, fakat diğer birçok bakımlardan da Anayasa ile çelişme halinde bulunduğu intibaını vermektedir. 1567 sayılı kanunun 1. maddesinde "Türk parası kıymetinin korunması zımnında kararlar almağa 'Bakanlar Kurulu yetkilidir"; 3. maddesinde ise, "Bakanlar Kurulunca alınacak kararlara muhalif hareket edenler mahkemelerce cezalandırılır" denilmektedir. Kamında, verilecek cezalar ayrı ayrı belirtilmiştir. Bu suretle, ceza miktarlarının tespit edildiği, buna karşılık, suçun belli olmadığı görülmektedir. Halbuki, Anayasanın 33. maddesi, cezaların kanuni ve şahsi olması prensibini koymakta "ve "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırdamaz. Cezalar ve ceza tedbirleri ancak kanunla konulur, kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş cezadan daha ağır bir ceza verilemez" demektedir. O halde, 1567 sayılı kanundaki, Bakanlar Kurulunun çıkaracağı kararlara aykırı hareketlerin cezalandırılacağı hükmü Anayasaya aykırı bir durum arzetmektedir.

Buna bağlı ikinci prensip, gene Anayasanın 5. maddesinde gösterilmektedir: Yasama yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez". Bu, suretle, kanun yasama faaliyeti olduğuna göre, suç da kanunla konulabileceğine ve bu yetki devredilemiyeceğine nazaran, suç ihdası yetkisinin İcra organına verilemeyeceği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Bu prensiplerden hareket etmek suretiyle avrılacak önemli netice şudur: Memleketimizde bir kimsenin bir cezai müeyyideye çarptırılabilmesi için kanunların cezaî müeyyideyi tazammum eden fiili suç sayması gerekmektedir. Bunun aksine bir davranış, yani cezai müeyyideyle karşılaşacak bir fiilin kanunda değil de tüzükte, kararnamede, yönetmelikte veya tebliğde gösterilmesi ve bu yolla bir kimsenin cezalandırılması Anayasaya aykırı bir mahiyet taşımaktadır. Bu sebeple, suçu tarif eden kanundan gayri bir metnin kanundan yetki alması da bir mâna ifade etmemektedir.

Bütün bu söylediklerimizden şu neticeyi çıkartmak kabil olacaktır: "Suç ancak kanunla konulabilir ve herhangi bir kanunla bu konuda yürütme organına yetki verilemez."

Bu suretle, Türk Parası Kıymetini Koruma Kanununun Bakanlar Kuruluna yetki vermesinin ve bu yetki ile bazı kimselerin cezalandırılmasının Anayasaya akırılığı anlaşılmaktadır.

İş bununla da bilmemektedir. Yürütme organı, 1567 saydı kanunla kendisine tanınmış olan -esasen Anayasaya aykırılığını belirttiğimiz- yetkileri de aşmıştır. Çünkü, para koruma kararnamelerinde Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılacak tebliğlere muhalefetin 1567 sayılı kanuna muhalefet sayılacağı belirtilmektedir. Böylece, kanunun sadece Bakanlar Kuruluna verdiği yetki de Maliye Bakanlığına devredilmiştir ki, bu durum eski Anayasaya bile aykırıdır.

Üzerinde durulması gereken bir - iki mesele daha vardır. 1567 saydı kanun, hakiki ve hükmi şahısların Bakanlar Kurulunca alınacak kararlara muhalefet halinde cezalandırılacakları hükmünü getirmektedir. Halbuki, Anayasanın 33. maddesinin 5. paragrafı, cezaların şahsiliği prensibini koymaktadır. Bu suretle, hükmi şahısların cezalandırılması da Anayasaya aykırı olmaktadır.

Gene, 1567 saydı kanun, Bakanlar Kurulu kararlarına aykırı hareket eden hükmî şahsiyetlerin müdürleriyle suçta iştiraki olan memurlarının cezalandırılacağını belirtmektedir. Bu suretle, müdürler, ika edilen suçla ilgili olsun olmasın, cezalandınlacaktır ki, bunda da bir aykırdık vardır.

Velhasıl, 1567 sayılı kanun, bu kanuna istinaden çıkarılan kararnameler ve bu kararnamelerle ilgili tebliğler çeşitli yönlerden Anayasaya aykırı bir durum arzeder gibi görünmektedir. Bu sebeple, Türk Parası Kıymetini Koruma Kanununun istikbalde alacağı durum hakikaten merak verici bir mahiyet arzetmektedir.

Bu sebeple, memleketin İhtiyacı olan inşaat demiri miktarını çok kısa zamanda hesaplıyarak, çeşitli kanallardan ithalât imkânlarını araştırmak lâzımdır. Bu imkânları başlıca iki bölümde mütalâa etmek kabildir. Bunlardan birincisi, 1963 yılı bilinci altı aylık tahsisli ithal mallan listesindeki 282 kota sıra numaralı ve 2,5 milyon dolarlık tanzim ve ihtiyat kotasından demir için tahsis yapılmasıdır. İkinci imkân ise, halen çalışmaları yapılmakta olan anlaşmalı memleketler listelerine inşaat demiri için tahsis koydurmaktır. Bu arada, bilhassa Çekoslovakya başta olmak üzere, çeşitli memleketlerin ithal listelerine ilâveler yapmak kabildir.

Ancak, bu çalışmaların çok kısa zamana sığdırılması lâzımdır. Zira, bugün Martın l'idir. Hemen ithal imkânları ilân edilecek olsa, en azından 3 - 4 ay sonra mallar gümrüklerden çekilip piyasaya çıkarılabilecektir ki, bu da Haziran ve Temmuz demektir.

Demirde anlattığımız bu durumun inşaat malzemesinde de meydana geleceği aşikârdır. Meselâ, geçen yıl çimento piyasasında, çok şiddetli olmamakla beraber, hissedilen sıkıntının bu yıl yeniden duyulacağı aşağı yukarı muhakkak gibidir. Onun için, Ticaret Bakanlığının, demir ve çimento başta olmak üzere, bütün inşaat malzemesinin durumlarını şimdiden inceletmesi şarttır. Bu incelemeler demirden başlamalı ve meselâ kiremite, keresteye kadar inmelidir.

Bugün için, süratli bir çalışma yapmak şartıyla, henüz geç kalınıldığını iddia etmeye imkân yoktur. Ama süratli bir çalışma yapmak da hakikaten şarttır. Zira, iş sadece bir piyasa darlığı olmakla kalmıyacak, yukarıdan beri belirtildi gibi, plân tatbikatının aksamasına kadar uzayabileçektir. Bu kadar maddi, mânevi fedakârlıktan sonra işin bu şekilde sonuçlanması cidden çok acı bir netice olacaktır.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Irak

Yeni liderler

Artık Irakta ihtilâl bitmiştir. Bağdat sokaklarındaki silâhlı milis kuvvetleri yerlerini sokak satıcılarına, günlük hayatı yaşayan halk kalabalıklarına terketmiştir. Silâh sesleri kesilmiş, barikatlar ortadan kaldırılmış, şehir o eski fakir taşralı hüviyetine yeniden bürünmüş" tür. İhtilâli sakin ve ihtiyatlı bir şeilde karşılayan ıraklının gözleri şimdi yeni liderlerin üzerindedir.

Yeni hükümet daha şimdiden etrafının bu güçlüklerle çevrilmeye başladığım hissetmektedir. Süratle sağlam bir politikaya bağlanması gereken meselelerden ilki, kürt isyanıdır. İhtilâlin ilk günlerinde zımni bir anlaşmayla ateş kesen kürtlerin uzun vadeli olarak itimadını, daha doğru bir ifadeyle, silâhlı mücadeleye son vermesini sağlamak zaruri bir hal almıştır. 1961 yılından beri Barzaninin liderliğinde savaşan 1 milyon kadar ıraklı kürdün dâvası, Irakın kuzeyinde muhtar bir kürt devleti kurabilmektir. Bunun için Irak ordusunun bu araziden çekilmesini, kendi bölgelerindeki petrol kuyularının gelirim Irakla âdilâne ölçüler içinde paylaşmayı ve Bağdatın politika değiştirmesi ihtimaline karşı bir kürt ordusuna sahip olmayı istemektedirler.

Kasım, kürtlerin taleplerini reddederek silâhlı mücadeleyi tercih etmişti. Fakat kuzey Iraka gönderdiği iki tümen bu meseleyi halletmeye kâfi gelmedi. Şimdi ıraklı liderler, kürtlerim, teklifleri üzerinde düşünmenin mi, yoksa Kasımın yapamadığını işi sıkı tutarak, yapmanın ma daha akıllıca bir tercih olacağını hesaplamaktadırlar. Fakat şimdi kürtlerle bir harfti göze almak eskisinden çok daha zordur. Çünkü böyle bir harpte Iraktaki ve dışarıdaki komünistlerin Barzaniyi kuvvetle destekleyeceklerine şüphe yoktur. İhtilâlden Önce komünistlerin, yapılan bazı tahminlerin aksine, kürtleri desteklemedikleri bugün anlaşılmıştır. Aslında milliyetçi bir hareket olan kürt isyanı. Kasımın komünistlerle işbirliği yaptığı bir devreye rastladığı için komünist desteğini peşinen kaybetmişti. Halbuki bugün durum tamamen aksidir.

Irak hükümeti için kürtlerle bir harbi göze almak ne kadar güç ise, kürt taleplerini de yerine getirmek o kadar tehlikeli bir iştir. Kürtlere muhtariyet tanınması halinde içerideki Irak milliyetçileriyle dışarıdaki arap milliyetçilerinin nasıl tepki gösterecekleri şimdiden kestirilemez. Zaten hükümetin de kürt taleplerine sempatiyle baktığını söylemek mümkün değildir. Bu talepler üzerinde en azından büyük değişiklikler isteyeceği muhakkaktır.

Kürt meselesi

Barzaninin Kürt Demokrat Partisi ile yeni rejimin liderleri arasında gayet dostane mesajlar alınıp verildiği ve Irak hükümet sözcüsü bir anlaşma ümidinden bahsettiği halde, Kasım tarafından hapsedilen 5000 kürdün büyük bir çoğunluğu hâlâ hapistedir. Yeni hükümet hiç olmazsa iyi bir pazarlık konusu teşkil edebilecek olan kürt mahkûmlarının bu durumunu devam ettirmekte fayda görmektedir. Kasımın zamanında hapsedilen bütün siyasi mahkûmlar gibi onların da tahliye edileceğini ümid eden kürtler ise açıkça ifade etmedikleri bîr kızgınlık içindedirler. Bununla beraber Irak hükümetiyle kürt meselesini ve komünistlerin durumunu görüşmek üzere Bağdata gelmiş olan kürt temsilcileri şimdilik, hiç olmazsa basına yaptıkları beyanatlarında mutedil bir lisan kullanmaya dikkat etmektedirler. Geçenlerde kürt heyetine başkanlık eden Telibani, Irak hükümetiyle yaptığı ilk temasların

sonuçlan hakkında kendisini sıkıştıran gazeteciler:

"— Eğer iki milletin, araplarla kürtlerin, iyiliğini istiyorsanız, bizi birkaç gün yalnız başımıza bırakın" dedi.

Kürt talepleri hakkında birşey söylemeyi de reddeden Telibani, müzakere gündeminin henüz tesbit edilmediğini açıkladı. Delegelerin geçen Perşembe günü Kahirede "Birlik Günü"ne katılması üzerine Irak - Kürt temaslarına bir müddet ara verildi.

Irak ve kürt heyetleri anlaşmazlığı önleyebilmek için karşılıklı- teşebbüsler yaparken, komünistler de kürtleri bir harbe sokmak için ne mümkünse yapmaktadırlar. Daha 8 Şubatta, ihtilâlin ilk gününde Bağdat sokaklarında, kürtleri mücadeleye çağıran risaleler dağıtmışlardı. Daha sonraları buna, Doğu Almanyadan kürtçe neşriyat yapan bir radyo istasyonu da katıldı. Komünistler kürtleri yeni rejime karşı ortak mücadeleye çağırıyorlardı. Doğu Almanyadan yapılan radyo yayınında, kürtlerden, "Güneyde ateş ve kan içinde mücadele eden arap kardeşlerine yardım etmesi" istenildi. Son zamanlarda Bağdatta dağıtılan beyannamelerde de arap halkının silâha sarılıp ayaklanması ve "yiğit kürt kardeşlerine" yardım etmesi gerektiği yazılıydı. Kürtlerin bu davetlere karşı açık bir ilgisizlik göstermeleri, yayınlanan beyannamelerin gittikçe daha sinirli bir üslûpla kaleme alınmasına yolaçmaktadır Bununla beraber, kürt' lerin davranışını yanlış yorumlamaktan sakınmak lâzımdır. Silâha başvurmaktan ve komünistlerle işbirliği yapmaktan sakınmış olmaları katiyen tam bir teslimiyet anlamına gelmez. Bir kürt sözcüsü bu konuda "Yeni rejimin yerleşmesi ve istikrarın temini için elimizden geleni yamaya hazırız. Fakat her ne pahana olursa olsun, muhtariyet talebimizden vazgeçmiyeceğiz" demiştir. Bu bakımdan, şimdi iyiniyet havası içinde yürütülen müzakerelerin çıkmaza girmesi halinde kürtlerin tekrar silâha sarılacaklarından kimsenin şüphe etmemesi gerekir. Irak hükümetinin de bu işi en ciddi meselesi sayarak gereken önemi verdiği görülmektedir.

Irakın yeri ve durumu

Yeni idarenin karşısında yer alan meselelerden ikincisi, Irakın Arap Birliği içindeki yerini isabetle tesbit etmek ve Birleşik Arap Cumhuriyeti ile münasebetlerini sağlam esaslara bağlayabiimektir. Kasımın iflâsına yol açan sebeplerden mühim bir kısmı bu konudaki başarısızlığında yatmaktadır. Bir yandan Irakın iç politikasında büyük bir ağırlığı olan arap milliyetçilerini hesaba katarak diğer arap milletlerine karşı açık bir tavır takınmak, diğer taraftan memleketin petrol gelirinden önce ıraklı vatandaşların faydalanması gerektiğini dikkate alarak bu ülkelerle, bilhassa Birleşik Arap Cumhuriyeti ile mesafeyi muhafaza edebilmek lâzımdır. Sonra, Arap Birliği için yeni hal şekilleri de mümkün olmaya başlamıştır. Nitekim Suriye, Iraka ısrarla işbirliği teklifleri yağdırmaktadır. Hatta bu arada, hemen bir federasyon kurulması teklifi bile yapılmıştır. İki devletin ordularını birleştirmesi de yapılan teklifler arasındadır. Fakat Irakın yeni lideri Arifin, Kasımın aksine, "Romada ikinci olmayı" kabul etmek niyetinde olduğu anlaşılmaktadır. Arif, Suriyenin tekliflerini fazla ciddiye almamıştır. Irakın, hiç olmazsa şimdilik, Mısırla iyi münasebetlerini devam ettirmekte fayda gördüğü anlaşılmaktadır. Geçen Perşembe günü Kahirede "Birlik Günü" olarak kutlanan Birleşik Arap Cumhuriyetinin kuruluşunun yıldönümüne Irak, seçkin bir heyetle

Abdünnâsır
Gölgedeki adam

iştirak etmiştir. Heyet mensuplarının Kahirede gördükleri kabul de pek hararetli olmuştur. Nasırın, ıraklı misafirlerine yaptığı özel muamele gözden kaçmamıştır. Nasırın, arap dünyasında şiddetle muhtaç olduğu prestiji Yemen ihtilaliyle birlikte kendisine sağlayan Irak ihtilâlini elden kaçırmamak için mümkün olan herşeyi yapmak niyetinde olduğu anlaşılmaktadır. Irakın da bu bölgenin en netameli meselesini teşkil eden Arap Birliği konusunda iddiasız, fakat uyanık bir politika takip etmek istediği görülmektedir.Önümüzdeki günlerde Irak idarecileni en fazla meşgul edecek konu, Arap Birliğiyle ilgili meseleler olacaktır.

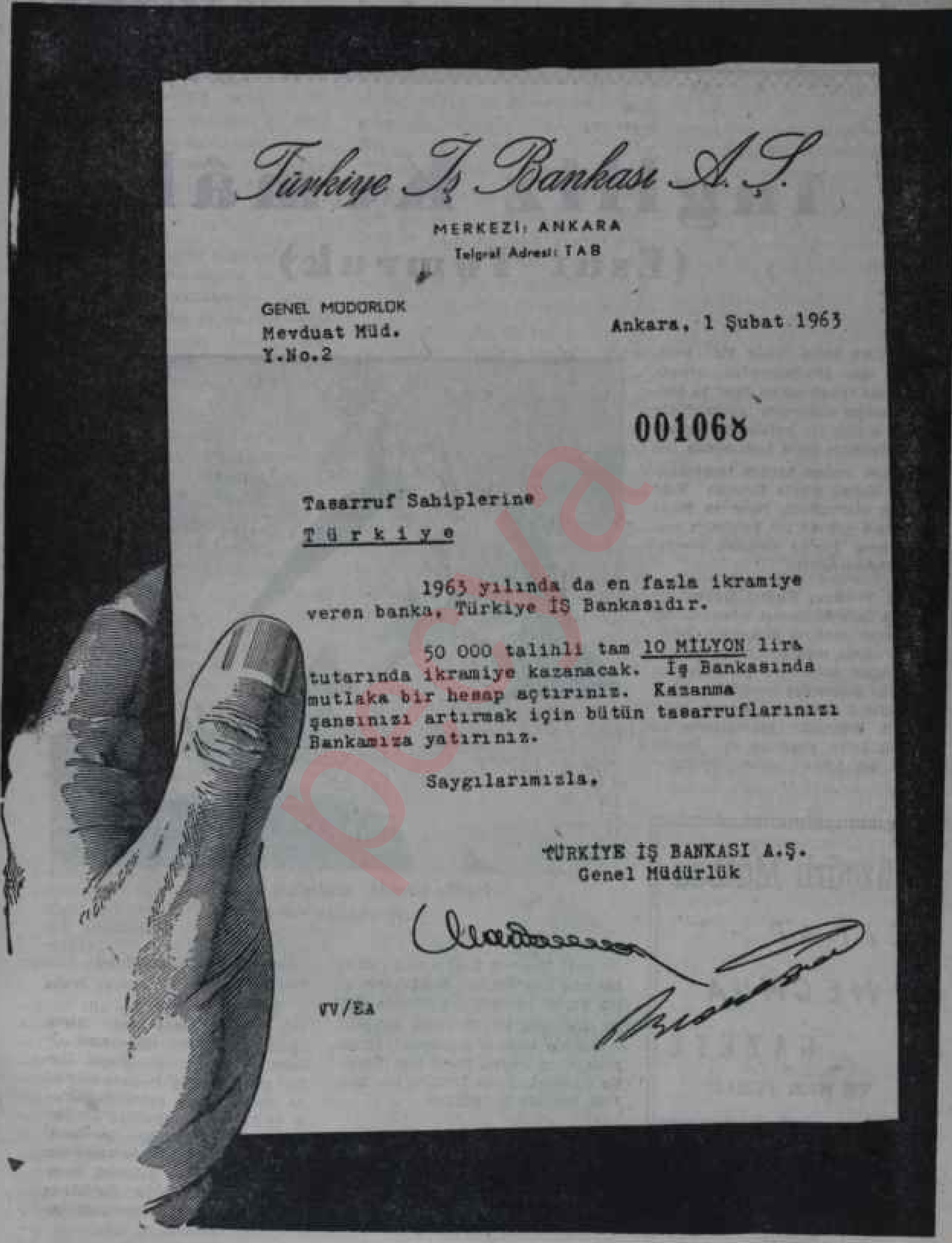
Statükoda değişiklik

Yeni idarenin Kasımdan devraldığı meselelerden birisi de Kuveyt meselesi olmuştur. İngilterenin de yakından ilgilendiği bu konu hakkında ihtilâl idaresinin ne düşündüğünü, ihtilâlin ilk gününde yayınlanan bildirilerden çıkarmak mümkün değildi. Yuvarlak sözlerden ibaret bu açıklamaların altında yatan gerçek niyetlerin anlaşılması için aradan zaman geçmesi ve durumun vuzuh kazanması gerekiyordu. Bugün için dahi mesele iyice aydınlanmış değildir. Fakat yeni idare Küveytle ilgilenmeye başlamış, doğrudan doğruya bu konuya temas eden beyanatlar verilmiştir.

Bağdat Radyosu tarafından verilen resmi açıklamaya göre, ilk olarak, 1961 yılından beri kapalı olan Irak-Küveyt sınırı açılmıştır. İki ülke arasındaki telefon ve telgraf muhaberatı da yeniden işlemeye başlamıştır. Bir basın toplantısı yapan 28 yaşındaki yeni Dışişleri Bakanı Talip Hüseyin el-Şabib, Irakın, Kuveyt meselesinin tamamını yeniden düşünmek kararında olduğunu bildirmiştir. Kasımın Küveyti ilhak etmek istediğinden bahsederek, yeni rejimin bu konuda ne düşündüğünü soran gazetecilere, El-Şabib:

"— Irak Küveyte, Küveyt Iraka aittir" cevabını vermiştir.

Bu cevabın altında yatan mânayı sadece bu sözlere dayanarak çıkarmak imkânı yoktur. Fakat Iralan Küveyte karşı genellikle mutedil bir tavır takınacağı anlaşılmaktadır. Hükümet, bu meselenin iki memleket arasında yapılacak görüşmelerle makul bir çözüme bağlanabileceğine İnanmaktadır. Bununla beraber, yeni hükümetin de statükoda bir değişme yapmak niyetindi olduğu anlaşılmaktadır.

Türkiye İş Bankası A.Ş.

MERKEZİ: ANKARA
Telgraf Adresi: TAB

GENEL MÜDÜRLÜK
Mevduat Müd.
Y.No.2

Ankara, 1 Şubat 1963

001068

Tasarruf Sahiplerine

T ü r k i y e

1963 yılında da en fazla ikramiye veren banka, Türkiye İŞ Bankasıdır.

50 000 talihli tam 10 MİLYON lira tutarında ikramiye kazanacak. İş Bankasında mutlaka bir hesap açtırınız. Kazanma şansınızı artırmak için bütün tasarruflarınızı Bankamıza yatırınız.

Saygılarımızla,

TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.
Genel Müdürlük

VV/EA

Sahi, şimdi neredeler ???

İngiliz Kemâl
(Esat Tomruk)

Geçtiğimiz hafta içinde bir gece, artık spor temaslarından ziyade konserlere tahsis edilen.Spor ve Sergi Sarayının muazzam tribünlerinde beşyüz kişilik bir kalabalık toplanmıştı. Salonun şeref koltuğunda ise, Türkiyede hemen herkes tarafından İngiliz Kemal adıyla tanınan Esat Tomruk oturuyordu. Spor ve Sergi Sarayında çok az bir kalabalık top layan gece, İngiliz Kemalin menfaatine tertiplenmişti.

Esat Tomruk, Birinci Dünya Sa-aşı ile İstiklâl Savaşı sırasında ca sus olarak faaliyet göstermiş, İstik lal Savaşında memleketimize bir çok yararlıkları dokunmuş bir kimsedir. Atatürk, gösterdiği cesaretten dola yı kendisini alnından öperek taltif etmiştir. Sonradan maceralarına ait bir çok kitap yazılmış ve İngiliz Kemal adı adeta efsaneleştirilmiştir.

İngiliz Kemâl mütevazi köşesinde

"...Unutulmak çok acı"

Esat Tomruk 1892 senesi ilkbaharında İstanbulda, Boğaziçinin şirin ahşap yalılarından birinde doğdu. Babasını küçük yaşta kaybetti. Annesiyle beraber dayısının yanına yerleştiler. Dayısı Sezai bey, Sarayda Hazine-i Hassa Müdürü idi. Kudretli, nüfuzlu bir adamdı.

Esat Tomruk, zamanının adetlerine uyarak, Galatasaray Sultanisine devama başladı. Orada, kendisiyle beraber okula başlayanlar arasında en çok Ruşen Eşref ila Fuat Ataullaha kanı ısındı. Tahsil süresince ve sonraları da onlardan hiç ayrılmadı. Okulda Ali Rıza ağabeyle' ri ve büyükler, "üçlü" yü himaye ediyorlardı.

Hürriyetin ilanından altı ay evvel, onaltı yaşında iken, Ali Rıza agabeyleri, Esata "hürriyet" ve "adalet" fikirlerini aşılamağa başladı. Bir gün, Fransız Postahanesi önünde rastladığı bir kadın, Esatı çevirdi ve "Mektubunuz düştü oğlum, buyurun" diyerek, eline bir mektup tutuşturdu ve kayboldu. Genç Esatın aklına hiç bir şey gelmedi.. Mektubu cebine koyup postahaneye girdi. Ancak çıkarken hafiyeler tarafından çevrilerek Yıldız Sarayına götürüldü. Orada bir hafta sorguya çekildi. Çünkü, kadının verdiği zarfın

içinden çıkan "Evlâdım, istikbal si--indir, memleketimizi kurtaracak sizlersiniz. Genç subaylara güveniniz" yazılı kâğıt, zamanın İdaresi aleyhinde idi.

Genç Esat, bir hafta sonra, yüksek apoletler takmış paşaların huzuruna çıkarıldı. Bunların arasında dayısı Sezai bey de vardı... İşte o zaman Esat. vatanının kurtarılması için çalışmağa karar verdi ve İhtilalci yetişti.

Esat Tomruk, genç yaşından itibaren profesyonel dansör ve boksör olarak hayatini kazanmağa başladı. Yurt dışına birçok seyahatler yaptı. Atatürkü, Miralay Mustafa Kemal olarak, Çanakkalede tanıdı. Kendisine çok yakındı. Her sabah topların yanında idman yapan Esatı, Mustafa Kemal gördü. Birgün, karlı cenahtan gelen bir mermi.' patla* mıyarak, yanına düştü. Esatı Mustafa Kemal, şahsi gayreti ve cesaretiyle kurtardı. Bundan sonra Esat Tomruk, V. Ordunun Erkânıharbiyesi tarafından gizli işlerde çalıştırılmak üzere merkeze alındı. Esat ad değiştirmiş, İngiliz Kemal oluvermişti. Bu ad altında birçok faaliyetlerde bulundu. Boksör ve dansör olması çok işine yarıyor ve faaliyetlerini maskeliyordu. İlk Vazifesi, Trakyada bulunan Şeyh Sunusiye mektup götürmek oldu. Daha sonra da, İstiklâl Savaşı sırasında kendisine verilen muhtelif vazifeleri başarıyla sonuçlandırdı.

Esat Tomruk son yıllarda profesyonel rehber olarak vazife görmüş ve memleketimize gelen birçok tanınmış şahsiyete İstanbulu gezdirmiştir. Fakat bir yıldan beri sıhhi sebeplerle rehberlik yapamamaktadır.

Esat Tomruk üç defa evlenmiştir. Birinci karısı, kendisini himayesine alan bir ingiliz kaptanının kızıdır. İkincisi, halen bir prensle evli bulunan Mehibedir. Üçüncü karısı İse, zamanın meşhur balerinlerinden ingiliz asıllı Dorothy Brant'dır. İngiliz Kemal halen üçüncü eşiyle birlikte Beyoğlunda, Koloğlu sokak S.O.S. Apartmanı, dördüncü kat, 6 numarada oturmaktadır. Sıhhi durumu dolayısıyla çalışamadığından malî sıkıntı içindedir ve bir türlü B.M.M. den çıkamıyan, "vatani hizmet" tertibinden verilecek maaşını beklemektedir.

Esat Tomrukun bir büyük merakı da denizdir. Yakın zamana kadar bir kotrası vardı ve yaz aylarını daima bu .kotranın içinde geçirirdi. •

İngiliz Kemalin en büyük zevki, gençlere hatıralarım anlatmaktır. "Son vazifemin ne olacağını bilmiyorum" demektedir. Çünkü İngiliz Kemale göre, "bir casus ölünceye kadar vazife başındadır".

SERGİ —- Devrim Erbil ve Tülay Tura Milli Eğitim Bakanlığı Sanat Galerisinde resimlerini sergilediler. Bilhassa sanatsever genç kuşağın ilgi ile izlediği sergide iki genç sanatçının bol sayıda non-figüratif resmi var.

Yıldızlar Şakacıdır

"Fala inanma, faldan geri kalma" demişler. Eğer fala inanıyor ve günde birkaç gazete birden karıştırıyorsanız, işiniz iş demektir!..

İşte size, 28 Şubat tarihli gazeteler... Bakın bakalım, İkizler Burcu' nun sizlere çizdiği yollar nelerdir ?

İKİZLER BURCU

Milliyet: (22 Mayıs - 21 Haziran) — Herşey arzunuza uyacak. Güzel bir gün geçireceksiniz.

Yeni Gün: (21 Mayıs - 20 Haziran) Aranızdaki gerginliğin sabun köpüğü gibi eriyip gitmesini istiyorsanız, ilk adımı ondan bekliyecegiize, siz atıverin de olsun bitsin.

Yeni Sabah: (22 Mayıs - 21 Haziran) —. Tasavvurlarınızdan bazılarında değişiklik yapmak zorunda kar lacaksınız.

Tasvir:. (22 Mayıs - 21 Haziran) — İş hayatınızda salâh. Son derece titiz ve dikkatli hareket etmeniz lazım.

Dünya: (21 Mayıs - 20 Haziran ¬ Bir işinizi geriye bırakmışsınız, bu günlerde yeniden başlıyacaksınız.

Tercüman: (22 Mayıs - 21 Haziran) — Tecrübelerinizden tam istifade edecek günde boşuna maneviyâtınızı bozarak oturuyorsunuz. Biraz geçmiş günleri hatırlayın

Aksam: (21 Mayıs - 22 Haziran) — İşleriniz iyiye doğru gidiyor, neticeyi bekleyin.

Son Havadis: (21 **Mayıs** . 20 Haziran) — Hep aynı nakaratı dinlemekten haklı olarak şikâyet etme-ge başlamış. Az konuşup **arada** bu mu da dinleseniz sizin için çok daha iyi **olur.**

*Yeni İs***tanbul:** (21 Mavıs - 21 Haziran) — Bir meseleyi izam ediyorsunuz. Aile içindeki sun'i huzursuz**luğu** gidermek sizin elinizde.

AKiSÇiLER SiZiN iÇiN GÖRDÜLER, DİNLEDİLER, SEÇTİLER

Kitap okudum

Adı: Tedirginin Biri

Yazan: M. Sunullah Arısoy

Türü: Uzun hikâye

Baski: Arı Yayınları I, Hikâye di" zisi I, Yent Desen Matbaası 1962 Ankara, 78 sayfa **250** kuruş.

Konu: Adı verilmeyen bir bekâr a**dam.** Ne iş yapar, neyle geçinir, ne-, rededir, nereden gelmiştir? Bütün,bu soruların açık seçik cevabını vermek mümkün değil. "Tedirginin Biri" işte böyle bir adama anlatıyor. Adam tedirgin, toplum düzeninden tedirgin, çevresinden tedirgin, işsizliğinden, avareliğinden tedirgin. Kültürlü, düşünen, düşünmekten de öteye gören, gördüğünü anlayan bir adam. Kendince serserilikler ediyor. Anlamsız bir hayat sürüyor. Amacı yok, hatta derdi, tasası da yok. Daha doğrusu, derdi var da, yok sayıyor. Doktor kendisine çevre değiştirmesini, toplumun içine girmesini söylüyor. Tedirgin adam, doktorun dediklerine gülüyor ama, gene de tavsiyelerini yerine getiriyor, alay ederek getiriyor. Yeni bir çevreye giriyor. Olumsuzlukları ile orada dikkati çekiyor, toplantıların kahramanı oluyor. Ama o, gene de tedirgindi?. Karşısına çıkan çok güzel bir kıza âşık oluyor, kız da ona âşık oluyor. Aşkları bir ay sürüyor. Bir ay sürüyor ama, tedirgin aşktan yana da tedirgindir. Aşkı büyüdükçe, sonsuzlaştıkça daha da tedirginleşiyor. Sonunda, aşkın sonunu bulamama korkusu içinde canına kıyıyor.

"Tedirginin Biri"nin hikâyesini, anılarını yazdığı defterden okuyoruz. Sunullah Arısoy kitabın senaryosunu Öyle düzenlemiş. Tıpkı bir film gibi. Beğendiğim : "Tedirginin Biri modern bir hikâye olarak dikkat çekici, özellikleri olan bir hikâye. Hikâye diye değil de, senaryo diye yazılsaydı, psikolojik bir filme de konu olabilirdi. Başta insanı sıkıp yadırgatmasına rağmen,, sonlarına doğru, özentili bir an türkçeyle yazılmış. Zaman zaman bazı kelimeler, cümlelerin akışını aksatıyor. Ama bu da. olumlu bir çabanın ürünü olduğu için hoş karşılanabilir.

Sonuc : Son yıllarda genel bir durgunluk göstere hikâye dalı, "Tedirginin Biri" ile yeni bir atak yapmış denebilir. Kitap bilhassa edebiyatla, sanatla ilgililer için okunmaya değer bir kitap.

İlhami SOYSAL

Kitaplar

Varoluşçuluk (Existentialisme) :"Ben egzistansiyalistim" diyenlerin bile anlamını doğru-dürüst bilmedikleri varoluşçuluğun bizde yıllardır sözü edilir. Ataç Kitabevi, bu eksikliği gidermek için, bu konuda söz sahibi Jean - Paul Sartre'ın"Existentialisme" adlı eserini, Asım Bezircinin çevirisiyle, okurlarına sunmuştu. Memleketimizde yeni yeni okunmağa başlanan Sartre'ın bu eserini, varoluşçuluk hakkında şöyle • böyle bir fikir edinmek isteyenlere salık veririz. (Ataç Kitabevi - Ankara Cad. 4 5 — İstanbul)

Gilgamesh: Oyun yazarı Orhan Asenanın "Tanrılar ve. İnsanlar" adlı güzel eserini, Tahsin Saraç, "Les Dieux et Les Hommes ou Gilgamesh" adıyla fransızcaya çevirmiştir. 1961 yılında Ayyıldız Matbaasında basılan eserin başında Rene Giraud ile Tahsin Saraçın birer önsözleri yer almıştır. Mükemmel bir çeviri olan Gilgamesh", "Tanrılar ve İnsanlar"ı yabancı bir dilden okumak isteyenler için büyük bir fırsattır.

Ocak: Dernek Yayınları, ardarda güzel eserler yayımlamağa başladı: "Yalan", "Devrimcinin Takvimi", •"Kurak - Çorak", "Pusuda", "Fransız şiiri" vs. Tuaigut özakmanın "Ocak" adlı-oyunu, Dernek Yayınları Tiyatro dizisinin 3. kitabı. Tiyatro muhitinden uzakta bulunanlarla, tiyatro eserlerini okumayı sevenlere özakmanın "Ocak" adlı eserini salık veririz. (İsteme adresi: Türk Kültür Dernekleri Genel Merkezi - Atatürk Bulvarı 104 — Ankara)

Baudelaire'den Şiirler: Şair Abdullah Rıza Ergüven, Baudelaire'den çevirdiği şiirleri bu ad altında toplamış. Baudelaire, memleketimizde yıllardan beri tan'nan bir şairdir Şiirlerinin hemen hepsi de, çeşitli kimseler tarafından çevrilmiştir. Baudelar*re'i çevirilerinden tanıyanlar için Ergüvenin emeği boşa gitmiş sayılamaz. (Varlık Yayınevi, Ankara Cad. İstanbul)

Sergi

Balaban 3: Ressam Balaban, 1962'de İstanbulda açtığı üçüncü sergisini Ankarada da açtı. 13 Şubat 1963 Çarşamba günü Türk Kültür Dernekleri Genel Merkezinde açılan sergi, gittikçe artan bir ilgiyle izlenmektedir. Sergiyi, yerli ve yabancı birçok sanatsever gezdiği gibi, Şeker Bayramının birinci günü Cumhurbaşkanı Gürsel de gezmiş ve Balabana eserlerinden ötürü takdirlerini bildirmiş, başarı dileğinde bulunmuştur.

Sergide Balabanın 35 kadar eseri var. Birbirinden güzel bu 35 eser, sergi bolluğuna rağmen, Ankaranın sanat havasına değişik bir renk, taptaze bir tad getirmiştir. Balaban, "Sanatsever halkımdan gördüğüm ilgi beni, büyük bir aşkla resim yapmağa zorluyor. Ankaradan çok memnunum. Daha şimdiden, çalışacağım konuları tasarladım" demektedir.

Tabloların bir kısmı ilk günden satılmıştır. Bu arada, "Balaban" adlı kitap da büyük bir ilgiyle kapışılmaktadır.

"Balaban 3"'ün, Ankarada bugüne kadar açılan sergilerin en güçlüsü, en çok takdir toplıyanı olduğu rahatça söylenebilir. (Sergi yeri: Türk Kültür Dernekleri Genel Merkezi - Atatürk Bulvarı — Ankara)

Sinema

Uygunsuzlar: Beyaz perdenin ünlü aktörü, yıllardır "Kral" namı ile anılan Clark Gable ile, ölümü etrafında büyük gürültüler koparılan Marylin Monroe çiftine Montgomery Clift'in büyük oyunu da eklenince ortaya nefis bir kurdelâ çıkmış.

Filimde görünmeyen dördüncü dev de, kuvvetli senaryosu ile Arthur Miller... Mevsimin en güzel vesterni. Renksiz ve ingilizce. (Ankara)

Acı Hayat: Başrollerini Ayhan Işık, Ekrem Bora ve Türkân Şorayın oy? nadıkları, Metin Erksanın oldukça başarılı rejisiyle meydana gelmiş, iddialı bir yerli film. Görülse de olur, görülmese de... (Ankara)

E Ğ L E N C E

Kabareler

Yükselen iki lokal

New - York'ta, Arts High School adlı lisede okuyan -biri erkek, biri kız iki genç, bundan dokuz yıl' kadar önce, ileride hiç bir surette sarsılmayacak sıkı bir arkadaşlığın temellerini attılar. O sıralarda henüz onüc yaşlarında bulunan gençkız, aralarındaki renk farkına aldırmaksızın, günün hemen bütün saatlerini zenci bir delikanlı ile geçiriyordu. Okulun düzenlediği müzik seanslarına katılıyor, boş vakitlerinde plâk dinliyor ve popüler müziği daha iyi anlıyabilmek için devrin şöhretlerinin konserlerine devam ediyorlardı. Aradan geçen yıllar bu iki genci birbirlerine unuturamadı. Gençkız yirmisine geldiğinde Connie Francis adıyla doldurduğu plaklar satış rekoru kırarken, zenci delikanlının Şöhreti de Amerika kıtasını aşmıştı.

Delikanlı, Avrupanin câzibesine kapıldı. Eski Dünyayı görmek, hayranı olduğu ispanyol müziğini asıl yurdunda dinlemek istiyordu. Zaten Amerikada yeteri kadar tanınmıştı.

Avrupa, genç adamı hiç yadırgamadı. Gencin, Nat' "Kong" Cole'ü andıran, kadife gibi yumuşak, dinleyenleri tatlı tatlı ürperten egzotik bir sesi vardı, İlk teklifi Telefunken firmasından aldı. Bu firma adına doldurduğu plâklar, bütün Avrupada adeta kapışıldı. Bundan sonra İspanya, Fransa ve İtalyaya gitti Avrupanın en ünlü gece klüplerinde çalıştı, meşhurlarla birlikte söyledi, konserler verdi. Ama genç adam daha çok gezmek, daha çok görmek ve daha çok öğrenmek istiyordu. Bu arada Türkiyeden de bir teklif aldı. Zenci şarkıcı, bu teklife hayır diyemedi, İşte, iki haftadır Başkentte, Ankara Palas Pavyonunda görülmemiş bir, kalabalığın dinlediği şantör Freddie Davis'in kısa, ama son derece hareketli hayat hikayesi budur..

Freddie, New - Jersey'de doğmuştur.

"— Bebekliğimden beri müzik içinde yetiştim. Teyzem ve annem de müzisyendiler. Benim için müzikle uğraşmak kaçınılmaz bir şeydi. Daha altı yaşımdayken, annemle birlikte kiliseleri dolaşır, ilahi söylerdik. O ilâhileri hâlâ sık sık mırıldanırım.

Her çeşit müziği severim. Ancak, dinleyeceğim müzik o anki baleti ruhiyeme uygun olmalıdır. Bu, klâsik müzik de olabilir, caz müziği veya popüler müzik de..." demektedir.

Freddie Davis'in en çok beğendiği kompozitör, son Oscar'ı kazanan, "West Side Story" adlı filmin fon müziğini hazırlamış olan Leonard Bernstein'dir. Charles Aznavour, Daniele Darrieux, Jacques Bael, Paul Anka, Frank Sinatra, Frankie Lane, Nat "King" Cole en beğendiği sesler.. Cazdan bahis açılınca hemen, "Duke Ellington" diyor.,

Freddie'nin Ankarada en çok

Freddie Davis
Sevimli zenci

vaktini alan şey, gene müzik çalışmalanı Ancak bu çalışmaların bir hususiyeti, türk müziği oluşu. Türkiyeden ayrılırken mutlaka bir türkçe şarkı öğrenmek ve Avrupada tanıtmak istiyor. Ertha Kitt - "Üsküdar" şarkısını okuyarak dünyada meşhur eden zenci kadın şarkıcı -, Freddie Davis'e, daha Ankaraya gelmeden, mutlaka bir kaç türk şarkısı öğrenmesini ve dönüşünde beraberce çalışmalarını teklif etmiştir...

Freddie, gönül meselelerinde bırak fazlaca ketum. Gerçi lisedeyken bir kıza âşık olmuş ama, ismini açıklamamayı tercih ediyor. Henüz bekâr ve evlenmeyi aklından dahi geçirmiyor. Dediğine göre, evlenebileceği kıza henüz rastlamamış. • Şahsiyeti ve havası olan her kızı beğeniyor. Sinemayla başı pek hoş değil. Arada, çok iyi bir film olursa gidiyor. Doris Day, Ava Gardner, Yul Brynner en beğendiği yıldızlar.

Freddie'nin bir hususiyeti de, son derece lezzetli yemek pişirmesi. Türklerin döner ve şiş kebaplarıyla, kaymaklı baklavasına bayılmış.

Gayet güzel yüzen ve ata binen Freddie, diğer sporlarla pek ilgilenmiyor. Türkiyede en hoşuna giden şey, Pavyona gelenlerden gördüğü samimiyet ve yakınlık.

"— Bilhassa, hemen herkesin bani masalarına davet edişine nasıl memnun oluyorum, bilemezsiniz!.. Burada gördüğüm sıcakkanlılığı hiç bir zaman unutmayacağım" demektedir.

Hayat defterinden YAPRAKLAR

Doğdu. Tercüman gazetesi muhabirlerinden Mete Günay ile eşi Mukaddes Günayın bir kızları oldu.

Nişanlandılar. Beray Şahin ile genç elektrik mühendislerinden İlhan Uysal nişanlandılar. Gençler ilk defa dünyaevine gireceklerdir.

Evlendiler. Yüksek mühendis Emin Kurhan ile Yüksek mühendis Naime Göksel evlendiler.

Öldü. Teknik Üniversite profesörlerinden yüksek petrol arama mühendisi Tevfik Sadullah, Amerikada öldü. Cenazesi İstanbula getirtilerek Zinciriikuyu Mezarlığına defnedildi.

öldü. Fenerbahçe Kulübü mensuplarından, Mütareke yıllarının başarılı futbolcusu, narenciye mütehassısı Ragıp Ziya Maden öldü. Cenazesi Aksaray Valide Camiinden kaldırılarak, aile kabristanına defnedildi.

öldü. Eski Ağır Ceza hâkimlerinden hukuk müşaviri Mehmet Ali Dikelin eşi ve İstanbul Hukuk Fakültesi De kam Profesör Naci Şensoyun baldızı Behiye Dikel, Uzun süredenberi çekmekte olduğu hastalıktan kurtulamıyarak öldü. Cenazesi Fatih Camiinden kaldırılarak, Edirnekapıdaki aile mezarlığına defnedildi.

öldü. Peşdere eşrafından, İstanbullu iş adamı Mustafa Kadiroğlu Ani bir kriz sonucu öldü. Cenazesi Aksaray Valide Camiinden kaldırılarak Merkezefendideki aile mezarlığına defnedildi.

öldü. Yedeksubay Okulu eski kumandanlarından Emekli General Sırrı Şener öldü. Cenazesi Şişli Camiinden alınarak Feriköy deki aile mezarlığına defnedildi.

Öldü. İstanbul Barosu avukatlarından Tayfur Çalım, âni bir kalb krizi sonucu öldü. Cenazesi Beyazıt Camiinden kaldırılarak Şehitlikteki mezarlığa defnedildi.

öldü. Ankaranın ünlü tüccarlarından Hasan Çakan geçtiğimiz haftanın başlarında, pazartesi günü öldü. Cenazesi Vezirhandaki aile mezarlığına defnedildi.

Çınar Otelinin isviçreli müdürü, kendisini dinleyenlere döndü ve: "— İnanın bana, Türkiyenin 1 numaralı payvonu Kervansaraydır, İbrahim bey de Avrupa çapında bir kabare işleticisidir" dedi.

Türkiyenin en iyi kabaresi olan Kervansarayın bu sezonki faaliyetlerini takip edenlerin Çınar Oteli Müdürünün sözlerine hak vermemeleri mümkün değildir. Rahmetli Osman Kibar tarafından tesis edilen Kervansaray, uzun yular Türkiyenin en iyi kabaresi unvanını muhafaza etmişti. Ancak son yıllarda Kervansarayda bir duraklama başlamıştı. Bu duraklama, Osman Kibarın Ölümü ve idareyi İbrahim Doğudanın almasına kadar devam etti. Garson" hıktan yetişen ve mesleği en ince noktalarına kadar bilen İbrahim Doğudan, uzun yıllar Kervansarayda metrdotel olarak çalışmıştı. Son yularda ise Klüb X'i kiralamış ve burayı önce bir kabare, sonra da taverna olarak çalıştırmıştı.

Osman Kibarın ölümünden sonra oğulları Atıl ve Sanın Kibar. Kervansarayı devam ettirmeyince, İbrahim Doğudan, bir zamanlar metrdotel olarak çalıştığı müesseseye patron olarak geldi. Bu sezonun başından beri Avrupa çapında programlar ve müziklerle Kervansaray büyük İlgi görmeye başladı. Sezonu, Dario Moreno açtı. Arkasından Mir geul Amador, uzun süren bir program yaptı. Migeul Ampdor'u Los Paraguayslar takip etti. Los Paraguays'ları hemen takiben, latin Amerika müziğini sevenleri mesteden Meksikanın geceyarısı gitarları, bir hafta süreyle konser verdiler. En son topluluk ise, Marino Marini kuarteti oldu. Bütün bu asların etrafını değerli atraksiyonlar, striptiz programları süslüyordu. Parisin meşhur "Carusel de Paris" revüsü de halen her gece Kervansarayda İstanbullular tarafından alkışlanmaktadır. Önümüzdeki aylarda da Sacha Distel, Charles Aznavour gibi, dünya çapındaki solistler Kervansaraya geleceklerdir.

Bugün Kervansaray, sadece Türkiyede değil, bütün Avrupada isminden bahsedilen bir lokal olmuştur. Kervansarayın turizm bakımından gördüğü hizmet de çok büyüktür. İstanbula gelen turistler için Kervansaray daima cazip bir lokal olmaktadır.

Kervansarayda turistler
Hamleli kabare

Teşkilât

Eveleme geveleme...

Türkiye Radyoları bugünlerde, dışarıya pek vurmayan bir bocalama ve heyecan devresi geçiriyorlar. Henüz, yeni Anayasa gereğince muhtar bir duruma gelmiş değillerdir. Türkiye Radyolarını bağımsızlığa kavuşturacak olan kanun henüz çıkmamıştır ve nasıl çıkacağını da kimse bilmemektedir. Gerçi kanun tasarısı hazırdır ve ilgili yerlere de sevkedilmiştir. Tasarıyı hazırlayanlara göre de herşey düşünülerek ele alınmış ve radyoların istikbali artık bu kanunun kabulüne kalmıştır. Fakat, yine' hazırlayanlara göre, tasarının hiç değiştirilmeden kabulü halinde ancak radyoların bir düzene girmesi mümkün olacaktır.

İşte, Radyo idarelerindeki huzursuzluğun başlıca sebebi tasarının aynen kabul edilip edilmiyeceğinin bilinmemesidir. İkinci sebebi ise, neresinden tutulursa tutulsun, radyoların bir türlü düzene girememesidir. Buna, Basın - Yayın ve Turizm Bakanlarıyla Genel Müdürlerin ve Radyo Müdürlerinin tutumları sebep gösterilebiliri Gerçekten de, eski yıllarda, bu görevlilerin tutumları gerek Radyo işletmeciliğinin, gerekse Radyo programlanılın bozulmasına yol açmış ve her iki alanda da kapatılması çok zor gedikler meydana getirmiştir. Ancak, bu aksaklık veya eksikliklerden bugünkü idarecileri sorumlu tutmak hatalı olur. Bu gerçeğin bilinmemesi, bugün Türkiye Radyolarındaki huzursuzluğun bir başka sebebini teşkil etmektedir.

Bugün Radyolar ve genellikle, Radyolardaki bölümler, birbirlerinden ayrıymışlar gibi, koordinesiz bir düzenle çalışmaktadırlar. Yöneticiler de, basit gibi görünen bu kusuru yok etmek için uğraşmaktadırlar. Fakat AKİS'in RADYO sayfasında defalarca açıklanan parasızlık, elemansızlık gibi sebeplerden ötürü bunun telafisi bir türlü mümkün olamamaktadır.

Yırtılan yere, yama!

Bu arada, bizzat işin başında olanları da bazı aksaklıklardan sorumlu tutmak herhalde haksızlık olmıyacaktır. Muhakkak ki Radyo yöneticilerinin de çeşitli kusurları vardır. Fakat bunları sayıp dökmenin bir fayda sağlıyacağı umulmamalıdır.. Zira, bir kusurun düzeltilmesi, sadece bir Radyonun düzene girmesi bütün Türkiye Radyolarının düzelmesi demek değildir. Sayısı gün geçtikçe artan Radyo istasyonlarının birer problem olarak ortaya çıkması bu yollarla önlenemez.

Asıl kusur, Radyo probleminin bir bütün olarak bugüne kadar ele alınmamış olmasıdır. Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığından dışarıya pek sızmamasına rağmen, bu konuya artık gerektiği şekilde dokunmanın mecburiyetini hissedenlerin çalışmaya başladıkları bir gerçektir. Bu çalışmanın Başkent Radyosundan başlayıp diğer radyolara sirayet edeceği de muhakkaktır. Çünkü, son yıllarda Ankara Radyosunun, küçük de olsa, bazı konularda ileri ci çalışmalar yaptığı inkâr edilemez. Ama bütün mesele, bu çalışmaların plânlı bir şekilde yürütülmesidir. Önemli olan, şahıslar değişse bile, plânın değiştirilmeden yürütülmesi ve işin başarılı bir sonuca ulaştırılmasıdır.

Bugüne kadar müsbet yolda yapılan çalışmaların henüz başardı bir sonuca ulaşmaması gayet tabiidir. Fakat bu çalışmaların yan yolda kesilmesi, baltalanması veya baltalanmasına göz yumulması yalnız Radyoların değil, daha birçok müessesenin kalkınmamasına sebep .olmaktadır.

Radyo gibi, tamamen halkın hizmetindeki bir müessesenin İhmal edilmesi, bunun sonucu devamlı tenkitlere uğraması ve bu tenkitlerden kurtulmak için gerekenin yapılamaması da Türkiye Radyolarındaki huzursuzluğun en büyük sebepleri arasında yer almaktadır.

Bütün bu huzursuzluk sebeplerinin bugünlerde biraraya gelmesi, aynı zamanda, radyoculuğun bir meslek olarak Türkiyeye yerleşmesine de engel olmaktadır.

TİYATRO

İstanbul

Oraloğlunda "Ağaçlar..."

Özel tiyatroların hemen hepsi program değiştirmişlerdir. Bunlardan Oraloğlu Tiyatrosu, geçen mevsim Ankarada büyük başarı kazanmış olan, ispanyol yazan ve şairi Alejandro Casona'nın "Ağaçlar Ayakta Ölür"ünü oynamaktadır. Kadro, bu münasebetle,, beyaz perdenin iki seçkin sanatçısıyla takviye edilmiştir: Atıf Kaptan (Büyükbaba rolünde) İle Mahir Özerdem (Felix rolünde».

"Ağaçlar Ayakta ölür" de -Ankarada Macide Tanırın oynadığıi Bü"yükanneyi Lâle Oraloğlu oynamakta Ve güzel kompozisyonuyla büyük ilgi görmektedir.

"Koca Bebekler"

Qraloğlu Tiyatrosunda ikinci yeni oyun, Nedim Kenterin Harold Brook'la Kay Bannerman'dan çevir-' diği, "Koca Bebekler" ("All for Mary") komedisi, son günlerde, temsile başlanmıştır.

Haldun Dormenin sahneye koyduğu, dekorlarını da Duygu Sağıroğlunun çizdiği bu hareketli ve eğlenceli komedide bellibaşlı rolleri şu sanatçılar oynamaktadır: Lâle Oraloğlu (Mary), Nejat Çetinok (Alphonse), Dormen Tiyatrosundan misafir sanatçı Mehmet Özekit (Humpy), Ender Şimşek (Victor), Yağız Tan' (Claire) ve Güngör Duracan (Nan-

"Koca Bebekler", "Ağaçlar Ayakta ölür"le -saat 18 ve 21 temsilerinde haftadan haftaya- yer değiştirerek oynanacak ve büyük bir ihtimalim bu mevsimin son oyunu olacaktır.

Dormende "Borusunu öttüren.."

Dormen Tiyatrosu üçüncü oyununu bir adaptasyonla vermiştir: Leylâ önderin -gerçekte Metin ve Nisa Serezli- Neil Simon'un "Come blow your horn" adlı komedisinden adapte ettikleri "Borusunu öttüren..." Bu oyun, oldukça dar ve eski görüşlü, mütahakkim bir babanın baskısından kurtularak gençliklerinin "tadını çıkarmak" isteyen iki delikanlı kardeşin hikâyesidir.

Haldun Dormenin sahneye koyduğu, hem eğlenceli, hem düşündürücü, hem de oldukça duygulu tarafları olan bu oyunda bellibaşlı rolleri Metin ve Nisa Serezli . Altan Erbulak, Erol Keskin, Lâle Belkis ve -Alpago tiyatrodan misafir sanatçı- Aysel Dinmez oynamaktadırlar.

Oyun: "Mary - Mary" (Komedi, 3 perde).

Yazan: Jean Kerr.

Çeviren: Asüde Zeybekoğlu.

Tiyatro: Kent Oyuncuları (Dormen Tiyatrosunda).

Sahneye koyan: Yıldız Kenter.

Dekor: Doğan Aksel.

Konu: Kadının, alaycı zekâsı, düşündüğünü olduğu gibi söylemekten çekinmiyen, tabii ve kendinden emin haliyle ağır bastığı; erkeğin de, kadınlığından çok zekâsıyla yaşıyan karısının yanında, aşağılık duygusuna kapıldığı bir evliliğin hikâyesi: Kısa bir ayrılıktan sonra yeniden birleşmeyle biten bir evlilik...

Oynıyanlar: Müşfik Kenter (Bob Mc Kellaway), Yıldız Kenter (Mary Mc Kellaway), Gülsün Kamu (Tiffany Richards). Kâmuran Yüce (Oscar Nelson), Şükran Güngör {Dirk Winston). (3 erkek, 2 kadın rolü).

Beğendiğim: Asude Zeybekoğlunun, amerikan nüktelerini "ısıtarak" aktaran, başarılı çevirisi. Yıldız Kenterle genç rakibesi Gülsün Kamunun ve Şükran Güngörün zengin, biribirinden güzel kostümleri, tayyörleri, robları, tuvaletleri, mantoları, smokinleri, gecelikleri, sabahlıkları, iskarpinleri ve şapkaları... Müşfik Kenterle Kâmuran Yücenin -bu moda ve zarafet yarışı içinde- çizdikleri, kişiliği olan karakterler. Doğan Akselin, o kostümlere pek uygun düşen, cici dekoru...

Begenemediğim: Yıldız Kenterin yeni rolüne, yeni bir kişilik, bir özellik kazandırmakta çektiği güçlük... Yer yer, başka başka oyunlardaki rollerini -"Salıncakta iki Kişi"yi, "Aptal Kız"ı hatırlatan oyunu. Eserin özündeki akıl, mantık evlenmesiyle duygu, aşk evlenmesi çatışmasının yeteri kadar belirtilmemiş olması. Kent Oyuncularının, belki ilk defa, modern bir seyirci topluluğuna seslenme, göz kamaştırma gayretine düşmüş olmaları..

Sonuç: Daha temsilden çıkarken hatırda pek bir şey bırakmayan, hafif bir komedi.

Kent Oyuncularında "Mary - Mary"

Tiyarroda defile

Oyun: "Aslan Asker Şvayk" (Oyun, 2 bölüm).

Yazan: Jaroslav Haşek (Roman halinde).

Oyunlaştıran: Charles Apotheloz.

Çeviren: Salâhattin Hilav.

Tiyatro: Arena Tiyatrosu.

Sahneye koyan: Ergun Köknar.

Dekor: Çetin İpekkaya - İbrahim Tufan.

Kostüm: Mehmet Güleryüz.

Projeksiyon: Jean Monod.

Karton filmler: Jean Monod - Ernest Ansorge.

Müzikleri derleyen: Timur Selçuk.

Dansları hazırlayan: Nil Gerede.

Işık: Asaf Çiyiltepe - Yalçın Erdener.

Ses, Montaj: Faruk Yener - Semih Torunoğlu.

Konu: Pragda, köpek satarak geçinirken Avusturya ordusunda savaşmak üzere askere alınan, saf ve güler-yüzlü, her "angarya"yı seve seve yüklenen, halk çocuğu Şvaykın cephe gerisinde ve cephede başından geçenler... Buna Mehmetçiklerin alınyazısı, ezeli çilesi de diyebiliriz

Oynıyanlar: Kırka yakın kişisi olan oyunda bazı sanatçılar iki, üç, hatta dört rol oynuyorlar. En önemlileri şunlar: Genco Erkal (Şvayk), Ani Şahnazar (Bn. Müller, Hizmetçi), Ergun Köknar (Kahveci Palivec, Barones von Botzenheim, Albay Kraus, Papas Martinec), Çetin İpekkaya (Sivil Polis Schneider, Hastabakıcı, Teğmen Lukaş), Asaf Çiyiltepe (Komiser, Çek Generali), Tunca Yönder (Yargıç, Askeri Doktor, Candarma, Avusturyalı General), Tolga Aşkıner (Akıl hastalıkları uzmanı, Gardiyan, Yüzbaşı König, Avusturyalı Albay Sagner, Binbaşı Wolf), Ege Ernart (Akıl hastalıkları uzmanı, Askeri Papas, Candarma Çavuşu, Alman Generali), Serpil Gence (Kathy, İhtiyar köylü kadın, Karşılama Komitesi temsilcisi) ves. (7 kadın, 31 erkek rolü).

Beğendiğim: Bu antimilitarist hiciv oyununun özündeki insancı duygular. İnsanoğlunun savaş karşısında, yüzyıllardanberi değişmeyen kaderini, gülünçlüğü içinde trajik taraflarını, belirtmekte yazarın gösterdiği ustalık. Ergun Köknarın oyun, projeksiyon, film, müzik, ışık karışımı temsile, bütün bu unsurlardan akıllıca faydalanmasını bilerek, kazandırdığı ahenkli bütünlük, sürükleyici ifade. Jean Monod'nun her bakımdan başarılı desenleri. Oyunun bütün yükünü, şaşılacak bir rahatlıkla, hafiflikle taşıyan Genco Erkalın, Şvayk'daki doyurucu, inandırıcı kompozisyonu, Öbür rollerin hemen hepsinde, rejinin genel üslûp çerçevesi dışına çıkmıyan, ölçülü, özenli oyun birliği. Hele Ani Şahnazarın Bn. Müller'i, Serpil Gencenin Kathy'si, Ergun Köknarın Kahvecisi ile Barones von Botzerheim'ı, Asaf Çiyiltepenin Komiser'i ile çek Generali, Tunca Yönderin Yargıç'ı ile avusturyalı Generali...

Begenemedigim: Tiyatroya, tiyatrodışı unsurlar karıştırılmış olması. Projeksiyon yetmiyormuş gibi bir de filme yer verilmesi. Bu konuda, Avrupada yapılan denemeleri tekrarlama'-.tansa, daha "tiyatro" kalacak bir başka sahne düzeninin araştırılmamış, denenmemi» olması.

Arenada "Aslan Asker Svayk"
Mehmetçiğin ezeli çilesi

Sonuç: "Aslan Asker Şvayk'.' bu mevsimin en yemlikçi, en başarılı denemelerinden bizi olarak anılacaktır.

Lütfi AY

M U S İ K İ

Konserler

Norveçli şef

Geçen hafta Cumhurbaşkanlığı Kon* ser Salonuna gidonlar, ak saçlı, geniş alınlı, kırmızı yüzlü, iri yapılı bir adaman şef kürsüsünden yönettiği konserleri izlediler. Bu adara "misafir şef" Oivin Fjeldstad'tı, Norveç Büyük Elçisinin özel aracılığıyla iki konser yönetmek ve norveç sanat müziğini türk halkına tanıtmak amacıyla Ankaraya gelmişti.

Her ne kadar norveç müziğinden verilen örnekler Grieg'in -Ankaralı müzikseverlerin zaten ezbere bildikleri- bazı eserleriyle bu ünlü bestecinin -onun kadar ünlü olmayan. İki çağdaşının iki parçasına inhisar ettiyse de, Ankaralılar Grieg'in nasıl çalınacağını -daha doğrusu çalınması gerektiğini- izlemek imkânına kavuştuklarından konserlerden yine de memnun ayrıkdılar. Salı ve Cuma akşamları verilen iki konsere solocu ola-ak iki de piyanist katıldı.

İlk konserin programında Grieg'in "Senfonik danslar"ı, Beethoven'in "3. piyano konçertosu", Halvorsen'in "1. Rapsodi"si, Svendsen'in "Artistler Karnavalı" ile yine Grieg'den birinci ve ikinci "Peer Gynt" süitlerin- , den seçme bölümler vardı. Beethoven'in konçertosuna solocu olarak Kurt Bauer katıldı. Bir önceki konserin programında "büyük alman piyanisti" olarak takdim edilen bu genç adamın haftanın ikinci konserine katılan Ergican Saydamdan niçin bir "büyük" deyimiyle ayırdedildiğini dinleyiciler bir türlü anlayamadılar. Ne üstün bir tekniğe, ne dinleyeni büyüleyen bir ifade gücünü hattâ ne de normalin üstünde bir müzik hafızasına sahip bulunmadığı hemen belli olan bu "sert imalât" piyanistin geride bıraktığı izlenim de sadece, onu, sürçtüğü anda, norveçli şefin mahirane kurtarışı oldu.

Norveç inüzik sanatının örneklerine gelince, norveçli şefin programına aldığı ilk eser olan "Senfonik danslar", Cumhurbaşkanlığı Orkestrasının bir zamanlar çok çaldığı, fakat sonradan pir köşeye atılan repertuvar bölümlerindendir. Norveçli şef, repertuvarm bu "bir köşeye bırakılmış" parçasını iyi bir şekilde diriltmeği başardı.

Grieg'in çağdaşlarından Halvorsen'le Svendsen sevimli, fakat folklor değerinden öteye pek büyük bir önemi bulunmayan iki orkestra eserinden sonra yine Grieg'in çok tanınmış "Peer Gynt" süitlerinden "Sabah", "Ose'nin ölümü", "Anitra'nın Dansı", "Solveig'in Şarkısı", "Dağ Kıralının Mağarasında" adlı bölümler bir süit şeklinde sunuldu. Önceden Cumhurbaşkanlığı Orkestra sından birçok kere ve -Dr. Praetorius ile Hermann Scherchen de dahil- çeşitli şefler yönetiminde aynı eseri dinlemiş olanlar, ifade ve icra mükemmelliği yönünden hiç ummadıkları bir sanat olayına tanık oldular.

Temcit pilâvı

Ankarada bu müzik sezonunun bir özelliği, dünyanın hiçbir sanat merkezinde rastlanamayacak şekilde bazı "beylik" eserlerin konser programlarında tekrar tekrar yer almasıdır. Gerçekten Beethoven'in "egmont üvertürü"yle başlayan müzik mevsiminde Cemal Reşit Reyin Orkestrayla verdiği konser de aynı uvertürle başlatıldı. Julius Katchen'in 2. piyano konçertosunu çaldığı konserden tam bir ay sonra aynı salonda hârika çocuklarımızdan Verda Erman da aynı besteyle sanatını göstermek üzere sahneye çıktı. Norveçli şef Fjeldstad'ınki ise hepsini bastırdı, İlk konserini Peer Gynt'tan seçmelerle bitiren üstad, üç gün sonra ikinciyi, aynı eserle başlattı!.. Acaba ilk konserinin olumlu sonucunu ikincide de böylece devam ettirmek mi istiyordu? Hele, Cuma günü konserin ikinci bölümünü dinleyenler, norveçli şefin böyle bir desteğe hiç de ihtiyacı bulunmadığı kanısına vardılar.

İkinci konserin ilk bölümünde Grieg'den ikinci olarak, çok tanınan ve sevilen "La minör konçerto" çalındı. Solocu genç piyanist Ergican Saydamdı. Onaltı yıl önce Saray Sinemasında tertiplenen bir Üniversitelerarası öğrenci konserinde dikkati, bilhassa çaldığı Schumann parçasındaki olağanüstü hisli çalışıyla, üzerine çeken bu genç istidat, aradan geçen sürede boş durmadı. Ertesi yıl İstanbul Filarmoni Derneğinin mükâfatını aldı. 1953 yılında ise hem Hukuk Fakültesini, hem de İstanbul Konservatuvarını bitirerek altı yıllık bir müzik öğrenimi için Almanyaya gitti. Orada da başarı basamaklarında adım adım yükselmeğe devam eden Saydam, Avrupanın bir

O. Fjeldstad
Heybetli bir şef

çok büyük şehirlerinde resitaller verdi.

Bu başarılı sanat hayatının son merhalesi olarak öğretmenliğe başlayan piyanist, bir yandan da konser faaliyetine devam etmektedir. Ancak, şunu belirtmek doğrudur: Ergican Saydam Cuma akşamı formunda değildi... Daha ilk "talihsiz" skordan başlayarak aksayan tekniği, heyecan veya diğer bir sebeple bir türlü istikrara kavuşamayan ritmi, dinleyenlerde pek de iyi izlenimler bırakmadı. Bunun yanısıra, solocunun duygulu ve yumuşak çalışı birçok tenkid oklarını geri çevirmeğe yardım etti; genellikle, Saydamın konserinin başarı derecesini ortanın azıcık üzerine çıkardı. ,

Konserin son bölümünde çalınan Brahms'ın "Dördüncü Senfoni"si bilhassa ilgi çekiciydi. Bunda şef EJeldstad'm payı büyüktür. Ankaralı müzikseverler özellikle sahnede heyecansız, rahat bir şeklide, gereksiz hiçbir hareket yapmadan, sade ve gösterişsiz işaretlerle orkestrayı yöneten bu değerli sanatçının orkestrayi provalarda ne büyük bir titizlikle çalıştırdığım bu senfonide daha i" yi anladılar. Böylece, "entonasyon hataları", "çalgıların eskiliği" falan gibi sebeplere yorulan üfleme çalgıların falsolarının giderilebileceği, hattâ bunların kusursun da çalabileceği, ancak bunun için metodlu ve yoğun bir çalışmanın ilk şart olduğu bir kere daha anlaşıldı.

J A L E C A N D A N

OKUYUCULARIYLA KONUŞUYOR

450 sayılı AKİS'te "Köy Enstitüleri Dâvamız" başlıklı bir yazı yayınladınız. Doğrusunu isterseniz, bu yazınızdan sonra ben, sizin de köy enstitüsü çıkışlı olduğunuz kanısına vardım. Eğer köy enstitüsü çıkışlı değilseniz, kurumları tanımadığınızı rahatça söylemek mümkündür. Çünkü, köy enstitülerinde eşineğitimin nerelere kadar götürüldüğü tecrübelerle sabit olmuştur. Bununla ilgili örnekleri Bakanlık dosyalarında bol bol bulabilirsiniz. Eşineğitim köy enstitülerinde yürümemiştir. Yürümediği, enstitülerinin çoğunluğunca da benimsenmektedir.

Köy çocuğu, bu kurumlarda kafaca ve bedence çalışmayı ayni şekilde değerlendirmeyi öğreniyormuş! İçtenliğimi kabul etmenizi dileyerek size şunu söyliyeyim: Bu, sizin bir önyargının tutsağı olduğunuzun delilidir. Fikirlerimi biraz açıklıyayim: Siz, uygulama alanını görmeden tamamen nazari yollardan sonuca varıyorsunuz. Uygulama sizin iddianızın tam karşıtı olmuştur. Örneğin, enstitü çıkışlı öğretmene at verilmiş, arazi, pulluk verilmiş, çeşitli tarım ve sanat araçları verilmiş, ama o, bunların hiçbirisini kullanamamış, dağıtmıştır. Bu öğretmenler, eğitimini katiyen benimsememelidir. Bunların en, ünlülerinden biri, odasında akmadık yer kalmadığı halde, dama çıkıp iki loğ vurmayı akıl edememiş, fırıl fırıl dönerek, odada kuru bir yer bulmaya savaşmıştır!..

Böyle çok misal verebiliriz ama, ne çıkar? Günün modası "Köy Enstitüleredir. Bil, bilme; söyle gitsin, değil mi Jale Candan? Bir yanılmanız daha var: Sadece köy enstitülü fidan dikmez. Her öğretmen hem fidan diker, hem yetiştirir hem de ürününü alır. Çünkü mevzuatımız, öğretmeni bu işleri yapmakla sorumlu tutmuştur.

Aklandığınızı kabul edersiniz sanırım. Uygulama bahçesinde tek fidan tutturamamış tümen tümen enstitü çıkışlı öğretmen vardır. Bugün şehir okulları da, köyün zahmetinden kaçmış pek çok ülkücü enstitü çıkışlı öğretmenle doludur.

Eğitim dâvası yalnızca bir "öğretmen bulma" veya "okuyup yazma" davası da değildir. Enstitüler hiçbir zaman eğitim dâvasının tek hal yolu olamaz, olmamıştır, olmıyacaktır.

öğretmen okulu çıkışlı okurunuz,
İlköğretim müfettişi Mehmet Değerliyurt — Erzincan

Sayın okuyucum; öncelikle şunu söylemek isterim ki, ben köy enstitüsü çıkışlı veya öğretmen okulu çıkışlı öğretmenler arasında hiçbir fark gözetmiş değilim. Birincilere karşı duyduğum sonsuz saygı ve sevgiyi ikincilere karşı da duymaktayım. Bunu söylemek bile lüzumsuz. Bu iki müesseseyi, birbirinin tamamlayıcısı olarak kabul ediyorum.

Köy enstitüleri hakkındaki "çıkış" larmızı iki yönden ele almak gerekecek: Birincisi enstitülerin iç hayatları üzerindeki fikriniz; İkincisi, enstitü çıkışlıların çalışma ve başarıları üzerindeki fikirlerinizdir. Memleket meseleleri hakkındaki fikir ve görüş içtenliğinize elbette ki inanırım. Ama, enstitülerin iç hayatı hakkında imalarınız ve ihbarcıların istediği sonuca hiçbir zaman vermemiş olan tahkikat dosyaları hakkındaki iddialarınızda samimi olmadığınızı söylersem, lütfen hoş görün. Çünkü siz, bu dosyaların enstitüleri hiçbir zaman karayılamamış olduğunu benden çok daha iyi bilecek durumdasınız. Ben biliyorum ama, siz de biliyorsunuz. Memleketin en aydın bir zümresine mensupsunuz. Her yeniliğin, her yeni hamlenin ayni taassup ve ayni iftiralarla karşılanmış olduğunu elbet takdir edersiniz. Daha 1918'de, kızlara mahsus İnas Darülfününu kapatılıp da yerine "tahsil birliği", yâni "eşineğitim" kabul edildiği zaman, "erkeklerle dizdize okuyan" kızlar hakkında az mı İhbarlar yapılmıştı? Fakat o devirde bile, ileriye doğru gidiş durdurulamadı. Köy enstitülerinin bu konuda uğradığı iftiralar, daha evvel Kız Muallim Mekteplerinin uğradıklarından daha mı çoktu? Lütfen düşünün. Ne olur, içtenlikle düşünün. İnsanoğlunun bulunduğu her yerde, istenmiyen bazı şeyler olur. Tarlada, su başında veya okulda.. Ama tahkikat, köy enstitülerinde bu kadarının da olmadığını göstermiştir. Erkekler, kız arkadaşlarını korumayı kendilerine ödev bilmişlerdir.

İkincisi enstitü çıkışlılara ait kanılarınızdır. Milli Eğitim örgütünün her basamağında ödev almış yığınlarla değerli meslektaşlarınız,türk' edebiyatına en güzel eserleri kazandırmış enstitü çıkışlı sanatçılar ortadayken, bilmem ki ne demeli?

Bir Zirkayı Yetiştirme Yurdu Müdürü var ki, köye, kendi çabası ile elektrik getirmiştir. Çocuklara yaptırdığı çiçek bahçesinde çimen yerine maydanoz var! Çocuklar yüzme havuzu bile yapmışlar, gözlerimle gördüm.

Ankara yakınında, Karakusunlar köyünde sizin gibi bir İlköğretim müfettişine rastladım. Eğitmenlik müessesesini tutmuyordu ama, eğitmenin gittiği her köyün, hiç olmazsa okul bahçesinin yeşerdiğini saklamıyordu. Bu, öğretmen okulu mezunlarının başka türlü hareket ettiği mânasına gelmez tabii...

Eğitim dâvasının yalnızca okuma-yazma dâvası, yalnızca kâfi miktarda öğretmen yetiştirme dâvası demek olmadığını bildiğim içindir ki, kafa ile beraber vücudu da çalıştıran ileri ve gerçekci bir eğitim ve öğretimi amaç tutan köy enstitülerine inanıyorum. Köy enstitüsü, köye, ayni zamanda sağlık memuru yetiştiriyordu. 1960 yılında öğretmen ihtiyacı, büyük çapta halledilince, daha fazla sağlık memuru, bunun yanında tarımcı, kooperatifci, teknik eleman yetiştirilecekti. Ama, enstitü çıkışlıya araç ve toprak verilmiş, verilmemiş, bu teferruattır. Hele enstitüler, kuruluş ilkelerini kaybetmeden açılsınlar, elbette ki bu teferruat, bunun gibi belki başka şeyler, uygulamadan faydalanılarak, ihtiyaca göre âyârlanacaktır. Mesele bu değildir.

Mesleğinizden değilim, sevgili okuyucum. Bunları mantıkla, biraz da tetkik ederek buluyorum. Onun için, fikir değiştirmem pek kolay olmıyacak. Ama konuştuğumuz iyi oldu. Sizden, bilmediğim çok güzel, arı türkçe kelimeler öğrendim. Teşekkürler.

SOSYAL HAYAT

Haberler

Türk . Amerikan Kadınları" Kültür Derneğinin geçen haftaki Moda Kolu toplantısı, Sanatsevenler Klübünde yapıldı. Modern Suananın zarafet ve model kuran müdürü Mrs. Kathleen Martin'in, toplantıda zarafet Ve moda hakkındaki konuşması çok ilgi çekici oldu. Sanatsevenler Klübünü dolduran türk ve amerikalı üyeler, yürüyüş, ayakta duruş, otomobile biniş ve iniş, bir topluluğa giriş ve çıkış, ayrıca, yüz bakımı hakkında pek çok yeni bilgiler edindiler. Mrs. Kathleen Martin, zarafete oldugu kadar modaya, fakat ondan da çok ekonomiye önem vermektedir. Üyelere, tek bir elbiseyle yirmidört saat şık olmanın yollarını öğretti. Bu tek elbise, değişik yaka, eşarp ve aksesuarlarla tamamiyle değişik oluyordu. Bugünün giyiminin esası, Mrs. Kathleen Martin'e göre, ucuzlukla şıklıktır. Kadın, şahsiyetini giyinirken gösterir.

Türk - Amerikan Kadınları Kültür Derneğinin Köy Kadınına Yardım Grupu, Şeker Bayramı münasebetiyle Yavrucak ve Çerkezhöyük köylerinde eğlenceler tertip etti. Bu grupun üyeleri, her iki köyde de, "okulda", "yuvada" ve "köy kadınlarıyla" olmak Üzere, çalışmalarını üç sahaya ayırmış bulunmaktadırlar. Okul-, da çocukların ders durumları gözden geçirilmekte, okul öğretmenleriyle işbirliği yapılmaktadır. Çocuklara ayni zamanda oyun ve şarkılar Öğretilmektedir. Üyeler yuvada, bebekler ve okul çağında olmayan çocukların sağlık, giyim ve çeşitli işleriyle meşgul olmakta, doktor üyeleri de sık sık çocukların ziyaretine götürmektedirler. Köy kaydınlarıyla yapılan toplantıda üyeler biçki, dikiş, yemek sağ lık toplantıları yapmakta ve sohbet etmektedirler. Yavrucak ve Çerkezhöyük köylerinde bu defa dersler tatil edilmiş ve şekerler, hediyeler dağıtılarak eğlenilmistir. Amerika Büyük Elçisinin eşi Mrs. Hare bu toplantıya katılmıştır. Çerkezhöyük köyü grupunun türk başkanı Macide Buldam, amerikan Başkanı ise Mrs. Van Dyke'dir. Yavrucak köyü grupunun başkanları Perihan Fişek ile Betty Wrinkle'dir. Her iki köy grupunda da on ikişer üye muntazaman çalışmakta, fakat ziyaret günleri bunlara yeni arkadaşları katılmaktadır.

Çocuksevenler Derneği Üyeleri, bayram için 500 metre pazeni biçip dikmişler ve Keçiören Çocuk Yuvasındaki çocuklara hediyeler götürmüşlerdir. Dernek, Ankaradaki çocuk yuvasıyla yetiştirme yurtlarına muntazam ziyaretler yapmaktadır, Gazi Yetiştirme Yurdu, Zirkayı Yetiştirme Yurdu, Çocuk Islahevi. Keçiören Çocuk Yuvası bunların arasındadır. Keçiören Çocuk Yuvasına hergün muntazaman iki araba ile gidilmekte ve çocukların bakımına yardım edilmektedir. Yetiştirme yurttarında üyelerin kendi hazırladıkları pastalarla verilen çayda, gençlerle yapılan sohbetler özellikle faydalı ol-, maktadır. Gazi Yetiştirme Yurdunda kız öğrencilere dikiş kursları açılmıştır.

"İnsansız Kalkınma"

Bu hafta okuyucularıma sayın Vedat Nedim Törün Bilgi dergisinde çıkan bir yazısını özetliyeceğlm. "Az Gelişmiş Memleketlerde Yayınlar" baş lıklı bu yazıyı okuduğum zaman bütün anne ve babaların, bütün eğiticilerin bu yazıyı benimle okumalarını istedim. Çocuklarımızın karnelerindeki kırık notların, toplumumuzdaki huzursuzlukların, hattâ bence, bugünkü ekonomik, sosyal, siyasal güçlüklerimizin nedenlerinin bir kısmının cevabını bu yazıda bulmak mümkündür.

Bir kalkınma cabası içindeyiz. Oysa ki, "İnsansız kalkınma olmaz" diyor sayın Vedat Nedim Tör. Meselelerimizi bu açıdan dörde ayırmış. Toplumumuza herşeyden önce "İşten gocunmayan, işten utanmayan, işi aşağılık görmeyen insan gerektir". Bunun için osmanlı zihniyetinden, beylik, paşalık zihniyetinden içtenlikle sıyrılmamız, kurtulmamız şarttır. Eskiden kâtip olmak, paşa olmak, kalem efendisi olmak nasıl bir hayat anlayışının ideali ise, bugün yüksek mühendis, mimar, doktor olmak aynı zihniyetin eseridir. Halbuki ileri toplumda "kötü İş" yoktur, "kötü yapılmış iş" vardır. Bizim bugün, herşeyden çok, yaptığı işi seven, iş haysiyeti, iş sorumluluğu taşıyan kişilere ihtiyacımız olduğu bir gerçektir. Halbuki tarım ve sanat okuluna gidenler bile kapağı "masa başına atmaya" bakıyorlar.

Bizim aynı şekilde "mutluluğu topluma yararlı olmakta arıyan" İnsan. fena İhtiyacımız vardır. Oysa ki bugünkü çocuğa, toplumda, evde, okulda gördüğü herşey madde mutluluğunu aşılamaktadır. Çocuk eğlence, süs, kumar, zevk, gösteriş ve maddi çıkar peşinde koşan bir ahlâkı, gördüğü filmler, okuduğa kitap, gazete ve dergilerin de etkisiyle, kendisine âdeta ideal ahlâk olarak bellemektedir,

"Bize ekip zihniyetiyle çalışan İnsan gerektir". Oysa ki bizde âdet olmuştur; birinin yaptığını diğeri muhakkak bozar. Herkes, kendi başına blrşeyler yapmak İster. Onun için bizde "bilgi ve tecrübe" terakümü yoktur. Batı medeniyeti dediğimiz medeniyet, yüzyılların zincirleme işbirliğinin, sürekli bir deneme ve araştırma birikiminin yemişidir.

Son olarak, bize "yaratıcı, araştırıcı insan gerektir" İşletici bir eğitim ve öğretim sistemi bilimde ve sanatta bizi kopyacılıktan, aktarmacılıktan kurtarmalıdır. İnsanımız İyi bir eğitim sistemine derhal cevap vermektedir. Ankara Konservatuvarı denemesinden, Köy Enstitüleri denemesinden pek olumlu sonuçlar alınmıştır. Demek, kabahat İnsanımızda değil, doğrudan doğruya sistemimizdedir.

Evet, "insansız kalkınma olmaz". Bence ne liberalizm, ne de sosyalizm, bu toplumda hüküm süren Osmanlı zihniyeti değiştirilmeden, başarıya ulaşamıyacaktır. İleri toplumlarla kendi toplumumuz arasındaki fark. gerçekten de, yukarıda belirtilen farklardan başka birşey değildir, Biz, müesseseleri yıkmaya uğraşmadan önce, ilk iş olarak bu zihniyeti, kendi kafalarımızda yıkmak zorundayız. Aile, okul, sokak, gazete, radyo, dergi, kitap ve film gibi bütün eğitim ve yayın araçlarını bu yolda kullanmamız, bu zihniyet değişikliğini kabul ettikten sonra, çocuklarımıza kaliteli kitap, kaliteli dergi kaliteli film vermeye çalışmamız şarttır. İşini küçümseyen işini yan çizen, kolay şöhret, kolay kazanç peşinde koşan zevk ve eğlence budalası bencil kimseler, hangi sistemi kurarsanız kurunuz, onu kısa zamanda soysuzlaştıracakdır . Ne yazık ki bugün, bizim insan yetiştirme standardımız aşagı yukarı budur. Buna karşı birşeyler yapmamız zamanı gelmiştir, geçmektedir.

KÖŞEDEN

Kulüp kredisi

Vildan Âşir SAVAŞIR

Bütün yurtta, mahalli liglerde birinci kümeye katılan amatör takımların sayısı dörtyüzün üstündedir. Hiç düşünmeden söyleyebiliriz, bunların yüzde doksandokuzu lokal, saha ve tesis, hattâ yedek forma ve ayakkabı fıkarası, birer odaya sığınmış spor ünitelerimiz, spor ümitlerimizdir. İkinci kümelerde, mahalle aralarında ve küllüklerde kan ter içinde top kovalayanların realiteye uygun sayısını da tam olarak kimsecikler söyleyemez. Bunlar üstelik bir odadan da yoksundurlar. Saydığımız dörtyüz küsur da, sayamadıklarımız da, hepsi birer mânevi varlıktır, paraya vurulabilecek hiç bir değer ifade etmezler.

Şayet kanunlaşırsa, sahibinin inandığına göre, tasarı bunlara kredi verecek ve yer, yurt sahibi olmaları için imkân sağlayacak. Geçen hafta anlattığımız gerekçe bunu belirtmektedir. Gelgör ki, tasarının maddeleri bu iyiniyetin dilediğini verecek karakterde değildir.

Borç, karşılık ister. Kulüpte bu yoktur. Kredi, teminat ister. Forma için kapı kapı dolaşan kulüp bunu sağlayamaz. Teşkilât, kredi vereceği kulüpten plân İster, proje ister. Devlete dayanan koca teşkilât bile, köylünün hayvanında usta çıkan nalbant misali, yetişme yolunda olan teknik elemanları ile dahi bunu başaramamaktadır. Öncelik düşünülmemiştir. Şartları olacak mı olmıyacak mı, olacaksa ne olacak, bunlar da hep askıdadır. Bir de üstelik der ki: "...Tesisler, yani devletçe yaptırılmış? veya kredi yoluyla sağlanmış olsun, Bakanlar Kurulu kararıyla ve takdir olunacak kıymet üzerinden 20 yıl vâde ile kulüplere satılabilir." Tabii, ilk alındığı veya yaptırıldığı değer üzerinden...

Şuna kısaca ve açıkça "Biz, bildiğiniz kalburüstü kulüplerimizin oyuncularına rahat maaş ve prim ödemenin devlet kesesinden yolunu arıyoruz" desenize!.. Tasarının adı başkadır ama, gereği ve neticesi buraya bağlanmaktadır.

Şimdi bir de, bu kredinin işlemeğe başladığı andan itibaren sorumlu teşkilâtın haline bakın: B.T.U.M. teşkilâtı, verdiği para ile yapılacak iğneden sürmeye ne varsa bir bir bakacak, uygunluğunu senede bağlayacak ve inşasını kontrol edecek... Bunun için de tek kadro almıyacak. Bütün bu işleri, yıkılan yeni duvarların -Mersindeki gibi- arkasından' adam dahi gönderemez halde iken!...

Haberler

Şeker Bayramlı spor haftası, bize uzunca bir süre anacağımla, üzerinde konuşacağımız üç büyük maç getirdi. Bunlardan birini Fenerbahçe — Beşiktaş, İstanbulda; diğer ikisi" al Silâhlı Kuvvetlerimiz takımı ile Lüksemburg ve Hollandalı gençler oynadılar.

. Hemen söylemek lâzımdır ki, fut" bol seyircisi, her üç maçtan da umduğunu bulamadan, kırık ve bozuk ayrıldı. Tenkitler, herhalde bu duygunun tesiri altında yapılacaktır.

Fenerbahçe - Beşiktaş maçı, lig sonucu üzerinde hiç etkisi olmayan bir çeşit prestij maçı idi. Yaşlı - başlı, şöhretli iki sevgili kulübün, prestiji, tekmeli yumruklu hırçın bir oyunda ve onun getireceği galibiyette aramamaları beklenirdi. Beşiktaş 2, Fenerbahçe de bu maçta 1 gol attı. Fakat taraflı ve tarafsız seyirci ile spor umumi efkârı önünde hiç biri bir şey kazanmadı.

"Beceriksiz her hareketinden sonra, kendini mazur göstermek için arkadaşlarını azarlamayı âdet edinen, hayli semirmiş, formsuz kalecinin yeni bir gafından sonra ümidini büsbütün kaybeden bir seyirci, yanındakilere dert yandı:

"— • Böyle gecenin hayr umulur mu seherinden?"

Başarısız Lüksemburg maçından sonra, bu işlere azıcık akıl erdirenler, Hollanda maçının sonucu üzerinde hiç ümide kapılmadılar. Seherden değilse bile, bu son seferden hiç mi hiç birşey beklemiyorlardı. Otuz metrelik bir sprintin arkasından ayakları birbirine dolaşan formsuz, takatsiz forvetin, sağlam yapılı, fizik imkânları üstün Hollanda müdafaasını yarıp, usta kaleciyi mağlûp edebileceğine inanmak, doğrusu istenirse, fazlaca iyimserlik olurdu. Hele ilk dakikalardaki bir hücumda yaptığı şahane kurtarışla hakiki klasını belli ettikten sonra...

Akla şu soru gelmektedir: Mahalli liglerde renklerini başarıyla koruyan ordu takımlarımız, "Güçler" varken, niçin onlardan birinin boşlukları doldurulmamış da, bu form, düzen ve maç disiplini fıkarası mozayik tercih edilmiştir? 19 Mayıs Stadını çevreleyen onbin kişi bunun cevabını boşuna aradı. Ordu Takımı idarecileri kendi sahalarında. kendi seyircileri önünde yitirdikleri şanslarını yabancı sahalarda boşuna arayacaklardır.

ASABİ AĞRILARA KARŞI

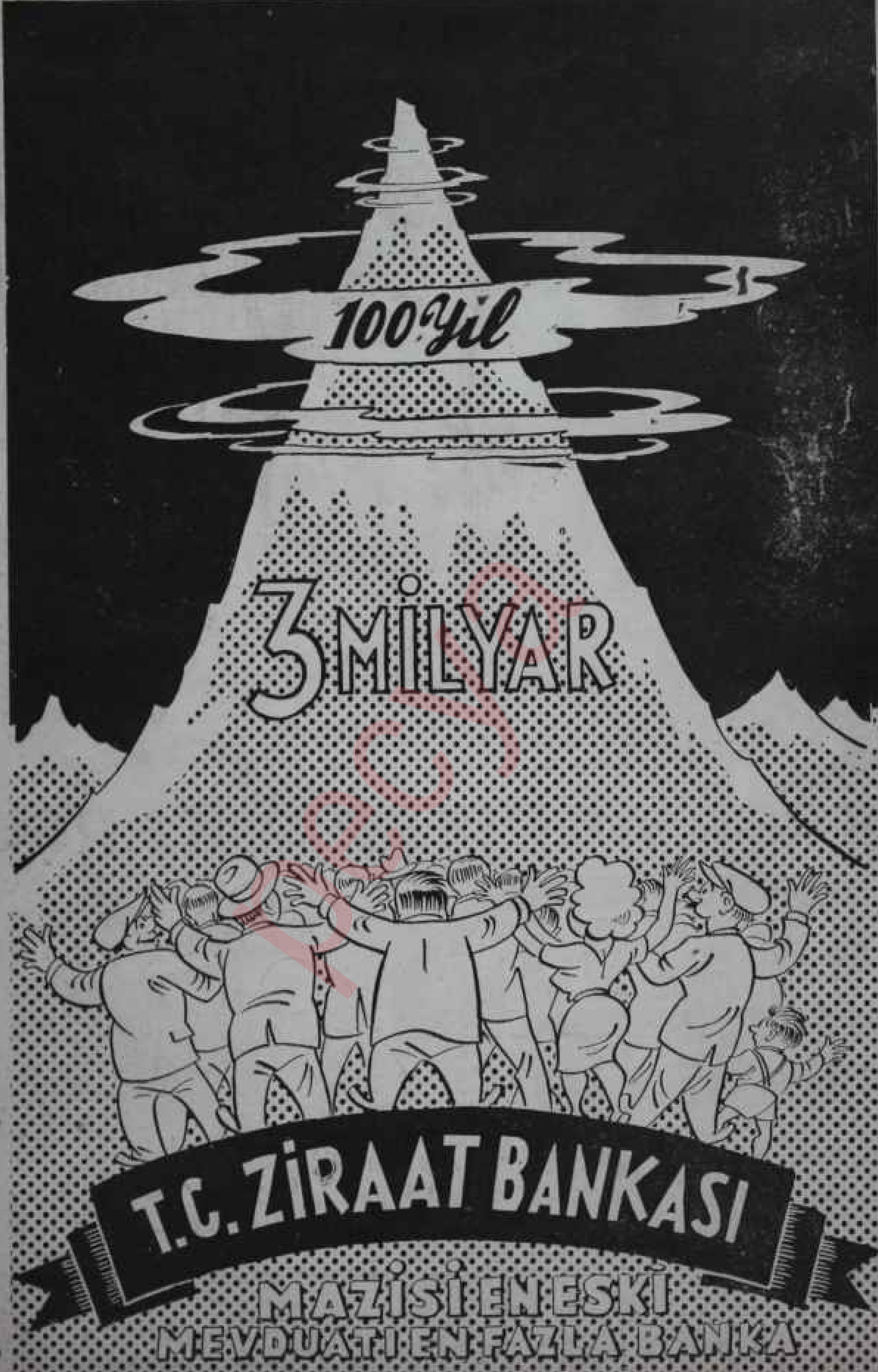
OPON

FAYDALIDIR

OPON baş, diş, adale, sinir ağrılarını teskin eder
OPON grip ve nezle başlangıcında başarı ile kullanılır
OPON günde 6 tablete kadar alınabilir

100 Yıl
3 MİLYAR
T.C. ZİRAAT BANKASI
MAZİSİ EN ESKİ
MEVDUATI EN FAZLA BANKA